

Sanni Nokelainen

LAULUN LUOMISPROSESSI PÄIVÄKODIN 4- JA 5 -
VUOTIAIDEN LASTEN KANSSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

LAULUN LUOMISPROSESSI PÄIVÄKODIN 4- JA 5 -VUOTIAIDEN LASTEN KANSSA

Nokelainen, Sanni
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Elokuu 2018
Sivumäärä: 57
Liitteitä: 5

Asiasanat: musiikki, varhaiskasvatus, elämys, osallisuus, yhteisöllisyys

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä päiväkodin lasten kanssa laulu. Laulun tekeminen oli prosessi, joka koostui kahdeksasta toimintakerrasta. Tavoitteena oli tehdä laulu, tarjota lapsille elämyksiä musiikillisesta luomisesta sekä kehittää lasten musiikillisia taitoja. Merkittävänä osana opinnäytetyötä olivat myös lasten osallisuuden toteutuminen ja yhteisöllisyyden lisääminen. Lapsiryhmä, jonka kanssa laulu tehtiin, koostui seitsemästä lapsesta. Yksi heistä oli 4 -vuotias ja muut 5 -vuotiaita.

Laulun luomisprosessi toteutettiin syksyllä 2017 kolmen viikon aikana. Sen pohjalta yhteistyöpäiväkodille laadittiin menetelmä -opas. Oppaan tarkoituksena oli antaa yhteistyöpäiväkodin työntekijöille keinoja tehdä lauluja lapsiryhmässä.

Kaikki suunnitellut toimintakerrat saatiin toteutettua. Ne kulkivat ensimmäisen toimintakerran tutustumisesta viimeiseen toimintakertaan, jossa esitettiin tehty laulu. Näiden toimintakertojen väliin mahtuivat tarinan kehittäminen, rytmin päättäminen, tyylin päättäminen, tarinan muuttaminen lorun muotoon, melodian ja säestyksen kehittäminen sekä valmiin laulun harjoittelu. Toimintakertojen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnettiin lähdettä: ”Voimaa taiteesta – Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla”, joka sisälsi esimerkin laulun tekemisestä ryhmässä.

Tavoitteet tarjota musiikillisen luomisen elämyksiä sekä kehittää lasten musiikillisia taitoja toteutuivat. Näiden tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa hyödynnettiin lasten antamia palautteita. Laulua onnistuttiin tekemään niin, että kaikki lapset saivat vaikuttaa sen sisältöön. Yhteisöllisyys lisääntyi, kun päästiin yhteiseen tavoitteeseen yhteisen toiminnan kautta. Valmiin laulun nimeksi annettiin: ”Rytmin päiväkotipäivä.”

Opinnäytetyössä tuodaan esille yksi tapa, miten päiväkodin lasten kanssa voi tehdä laulua. Siinä annetaan ideoita myös muista tavoista tehdä lasten kanssa laulua. Lisäksi opinnäytetyössä annetaan vinkkejä musiikkikasvatukseen monipuolistamiseen varhaiskasvatuksessa.

PROCESS OF CREATING A SONG WITH 4 AND 5-YEARS-OLD KIDS IN KINDERGARTEN

Nokelainen, Sanni

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in social services

August 2018

Number of pages: 57

Appendices: 5

Keywords: music, early childhood education, experience, participation, sense of community

The purpose of this thesis was to make a song with children who were in kindergarten. Making the song was a process that consisted of eight lessons. The aim was to make the song, offer an experience about the act of creating music and develop children's musical abilities. The vital parts of the thesis were that participation would take place and that the children's sense of community would be increased. The group of children the song was made with, consisted of seven kids. One of them was 4-years-old and the others were 5-year-olds.

The process of creating the song was put into practice in autumn 2017. It lasted for three weeks. Based on the actual process, a guide for creating songs was made for the collaborating kindergarten. The purpose of the guide was to show the method for creating a song with a group of children; to be used by the workers in the kindergarten.

All lessons that were planned were implemented. They started from the first lesson, which included getting acquainted with the children and ended with a lesson during which the song was performed. Between these lessons, there were six other lessons that included developing a story, deciding the rhythm, choosing the style, changing the story to become a short rhyme, developing the melody, developing the accompaniment and practicing the song that was made. While planning the lessons and putting them into practice, a source: "Voimaa taiteesta – Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla", which outlined an example about making a song with a group, was exploited.

The goal to offer experience about making music and developing children's musical abilities, was achieved. When assessing these aims, the feedback given by the group of children was considered. All the children involved contributed to the content of the song. The sense of community increased when the common aim was achieved through common participation. The completed song was named: "Rytmin päiväkotipäivä", which means Rytmi's kindergarten day.

In this thesis one way for making a song with children in kindergarten is adduced. Some ideas are also given about other ways to make a song with kids. In addition, a few tips are given for diversifying musical education in early childhood education.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN KARTOITUS JA TOIMINNALLINEN YMPÄRISTÖ	7
2.1	Lähtökohdat	7
2.2	Toimeksianto.....	8
2.3	Rajaus ja riskit.....	8
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	9
4	LAULUN LUOMISPROSESSIN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	10
4.1	Lapsen musiikillinen kehittyminen ja kehittäminen	10
4.2	Lapsen laulaminen ja laulun luominen	11
4.3	Elämyksiä luomisprosessista	12
4.4	Yhteisöllisyys laulun luomisprosessissa	13
4.5	Lapsen osallisuus laulun luomisprosessissa.....	14
4.6	Lapsen oikeuksista ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuurista laulun luomisprosessissa.....	15
4.7	Varhaiskasvatuksen laaja-alainen osaaminen ja laulun luomisprosessi	16
4.8	Musiikki ilmaisen muotona varhaiskasvatuksessa ja laulun luomisprosessi	17
5	LAULUN LUOMISPROSESSIN TOIMINTAKERTOJEN SUUNNITTELU, AIKATAULU JA MENETELMÄT	19
6	TOIMINTAKERTOJEN TOTEUTUMINEN JA VALMIS LAULU	22
6.1	Valmiiseen tulokseen kahdeksan toimintakerran kautta.....	22
6.1.1	Tutustuminen	23
6.1.2	Laulun sanat, eli tarinan kehittäminen.....	24
6.1.3	Rytmit	26
6.1.4	Laulun tyyli	28
6.1.5	Tarina lauluksi	30
6.1.6	Melodia ja säestys.....	32
6.1.7	Laulun harjoitteleminen.....	34
6.1.8	Laulun esittäminen	35
7	ARVIOINTI	37
7.1	Laulun luomisprosessin tavoitteiden arviointi	37
7.1.1	Tutustuminen	37
7.1.2	Laulun sanat, eli tarinan kehittäminen.....	39
7.1.3	Rytmit	40
7.1.4	Laulun tyyli	41
7.1.5	Tarina lauluksi	41

7.1.6 Melodia ja säestys.....	42
7.1.7 Laulun harjoittelu.....	43
7.1.8 Laulun esittäminen	44
7.1.9 Koko prosessin tavoitteiden toteutuminen	44
7.2 Lasten arvioinnit ja mitä niistä voi päätellä	46
7.2.1 Lasten arviointi toimintakerroista.....	47
7.2.2 Lasten arviointi koko prosessista.....	50
7.3 Kohderyhmän hyödynsaanti	51
7.4 Aikataulu ja siinä pysyminen.....	51
7.5 Arvioinnissa käytetyt työtavat sekä laulumatka -piirustuksen hyödyllisyys	52
8 POHDINTA.....	53
8.1 Valmiin laulun ja opinnäytetyön hyödynnettävyys jatkossa	53
8.2 Huomioita ja ideoita.....	54
8.3 Oma toiminta ja oppiminen	55
LÄHTEET.....	57
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Laulun luominen päiväkodin lasten kanssa ei ole kovin yleistä. Päiväkodissa lapsille järjestetään kehittävää toimintaa monipuolisesti, joista musiikki on vain yksi osa. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) on määritelty musiikin kuuluvan ilmaisen monien muotojen oppimisalueeseen. Tähän sisältöön kuuluvat myös muun muassa kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu. (2016, 41) Varhaiskasvatuksen oppimisalueisiin kuuluu myös muita asioita, kuten kielitaidon kehittäminen, yhteisöymmärryksen kasvattaminen, omassa yhteisössä tutkiminen ja toimiminen sekä kasvaminen terveelliseen ja liikunnalliseen elämäntapaan. Päiväkodin arki tulisi siis sisältää näitä kaikkia oppimisen osa-alueita monipuolisesti lasten mielenkiinnon kohteita kuunnellen. Usein päiväkodissa arki on melko kiireistä ja aikaa laulujen tekemiseen lasten kanssa ei välttämättä ole. Tähän vielä lisäten sen, että laulun luomisprosessin suunnittelu vie aikaa.

Tämä opinnäytetyö tarjoaakin esimerkin laulun luomisesta lapsiryhmän kanssa, antaen samalla varhaiskasvattajille ympäri Suomea vinkkejä musiikkikasvatuksen elävöittämiseen päiväkodissa. Opinnäytetyössä nimittäin käsitellään kahdeksaa toteutettua tuotetta laulun luomisprosessiin liittyen. Lisäksi loppuun on lisätty huomioita ja ideoita, millä muilla tavoilla laulua voi tehdä.

Nykypäivänä uudet musiikkipainotteiset päiväkodit ovat lisääntyneet. Opinnäytetyön aiheena laulun luominen lapsiryhmän kanssa, on ajankohtainen. Musiikkipäiväkotien tarkoituksenaan on, että musiikilla on merkittävä rooli päiväkodin arjessa. Kunnallisten päiväkotien sijasta erityisesti musiikkipainotteisilla päiväkodeilla on oletettavasti enemmän aikaa laulun tekemiseen lapsiryhmän kanssa. Tämä opinnäytetyö tehdäänkin yhteistyössä Pilkkeen musiikkipäiväkodin, Rytmin kanssa.

Opinnäytetyö sisältää musiikillisten elämyksien tarjoamista lapsille, sekä lasten musiikallisten taitojen kehittämistä. Tämän lisäksi opinnäytetyössä tulevat esille lasten osallisuus sekä yhteisöllisyys. Tarkoituksena on, että lapsiryhmän osallisuus toteutuu laulun luomisprosessissa ja, että prosessi lisäisi yhteisöllisyyttä päiväkodissa. Nämä aiheet ovat merkityksellisiä lasten kanssa tehtävän laulun luomisprosessin kannalta.

Lasten osallisuus on nykypäivänä nimittäin keskeinen osa varhaiskasvatusta. Lisäksi yhteisöllisyys on ihmisyydelle merkittävää. Tarvitsemme muita ihmisiä ympärillemme elämän eri vaiheissa. Opinnäytetyössä toimitaankin ryhmässä ollen muiden ihmisten kanssa yhteistyössä.

2 OPINNÄYTETYÖN KARTOITUS JA TOIMINNALLINEN YMPÄRISTÖ

2.1 Lähtökohdat

Idea laulun tekemisestä lasten kanssa lähti siitä, kun olin tutustunut materiaaliin: ”Voimaa taiteesta – Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla” (Tampereen yliopisto). Siinä oli tehty laulu vanhusten kanssa ja prosessi sisälsi kahdeksan toimintakertaa. Ajatus laulun luomisesta alkoi tuntua mielenkiintoiselta, ja päätin tehdä aiheesta opinnäytetyön hyödyntäen materiaalin kahdeksan toimintakerran esimerkkiä.

Valmistuttuani saan pätevyiden toimia Lastentarhanopettajan tehtävissä, joten teen opinnäytetyöni liittyen päiväkotiin ja lapsiin. Laulun luominen lasten kanssa on opinnäytetyön aiheena mielestäni mielenkiintoinen, koska pidän musiikista ja musiikki on yksi vahvuuksistani. Olen tehnyt lauluja yksin aiemminkin, joten laulun tekeminen on minulle tuttua. Ennen tätä opinnäytetyötä en ole kuitenkaan koskaan aiemmin tehnyt lapsiryhmän kanssa laulua. On mielenkiintoista nähdä, miten se toimii.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016, varhaiskasvatuksen musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille musiikillisia kokemuksia ja vahvistaa lasten kiinnostusta sekä suhdetta musiikkiin (2016a, 42). Tehdessämme yhdessä lasten kanssa laulua, toteutan tätä ja samalla kehitän itseäni varhaiskasvattajana. Laulun luomisprosessi lapsiryhmässä ja sen toteutustapa antavatkin mahdollisuuksia oman ammatillisen osaamisen kehittymiselle. Lisäksi haluan kehittää omia valmiuksiani ohjata lapsiryhmän toimintaa.

2.2 Toimeksianto

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Pilkkeen musiikkipäiväkodin, Rytmien, kanssa Porissa. Toimeksiantajana musiikkipainotteinen päiväkotitoiminta on sopiva opinnäytetyön aiheen kannalta. Alkukeskustelussamme mietimme, miten päiväkotitoiminta hyötyisi opinnäytetyöstä, jonka tavoitteena on luoda laulu lasten kanssa. Päädyimme siihen, että tekisimme toimintakertojen pohjalta päiväkodille menetelmä -oppaan laulujen tekemistä varten (LIITE 1). Musiikkipäiväkotitoiminta voisi jatkossa hyödyntää opasta tehdessään itse lauluja päiväkodin lasten kanssa. Lisäksi, koska musiikkipäiväkodinkin tavoitteena on tarjota lapsille musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja, opinnäytetyön tavoitteiden mahdollisen toteutumisen kautta opinnäytetyön toimintakerrat tarjoaisivat näitä samoja asioita musiikkipäiväkodille.

Sovimme yhteistyöpäiväkodin kanssa, että opinnäytetyö toteutettaisiin Tamburiinien ryhmässä. Ryhmän työntekijät valitsivat ryhmästään seitsemän lasta laulun luomisprosessiin. Ennen toimintakertojen toteuttamista tein osallistumislupa -kyselyt (LIITE 2) prosessiin valittujen lasten vanhemmille. Päiväkodin työntekijät hankkivat niihin vanhempien allekirjoitukset.

2.3 Rajaus ja riskit

Opinnäytetyön aihetta sivuavat myös muut aiheet, kuten ilmaisutaito ja musiikkiterapia. Päätin kuitenkin rajata nämä aiheet pois, jotta opinnäytetyö keskittyisi opinnäytetyöaiheen kannalta olennaisempiin asioihin. Opinnäytetyössä tarjotaan toimintakertojen kautta toimintaa, joka kehittää myös vuorovaikutustaitoja ja kielitaitoja. Näiden taitojen pohtiminen jää opinnäytetyössä vähemmälle huomiolle, kun keskitytään opinnäytetyön tarkoitukseen ja tavoitteisiin: laulun luomiseen, musiikillisten elämyksien tarjoamiseen, musiikillisten taitojen kehittämiseen, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen.

Opinnäytetyöhön liittyy riski toimintakertojen aikataulussa pysymisessä. Huomiota täytyy kiinnittää siihen, että toimintakerrat pysyvät kohderyhmälle sopivan pituisina. Riskinä on myös se, että ei saada aikaiseksi valmista laulua ollenkaan, tai aika loppuu kesken.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Laulun luomisprosessin tavoitteena on tehdä valmis laulu yhdessä seitsemän hengen lapsiryhmän kanssa ja esittää se. Tavoitteena on samalla tarjota lapsille elämyksiä taiteellisesta luomisesta ja kehittää lasten musiikillisia taitoja. Merkityksellistä laulun luomisprosessissa ovat myös osallisuus ja yhteisöllisyys. Osallisuus liittyy läheisesti laulun luomiseen ryhmässä. Tarkoituksena on tehdä laulua yhdessä lasten kanssa niin, että he saavat vaikuttaa mahdollisimman paljon siihen, millaiseksi laulu tulee. Tarkoituksena on, että laulun luomisprosessi lisää yhteisöllisyyttä päiväkodissa. Laulun aihe liittyykin lasten omaan päiväkotiin, jolloin valmiin laulun laulamisen yhteydessä, yhteisöllisyys voisi lisääntyä.

Laulun luominen lapsiryhmässä antaa lapsille elämyksiä taiteellisesta luomisesta ja samalla kehittää lasten musikaalisuutta. Taiteellisten elämysten antamisessa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten itseään tuokioiden ohjaajana ilmaisee. Lapsille pitäisi antaa positiivinen kuva aiheesta ja motivoida lapsia innostumaan aiheesta jokaisen kahdeksan toimintakerran aikana. Laulun tekeminen yhdessä lisää lasten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, kun lapsi kokee olevansa osa ryhmää. Myös tässä tärkeää on se, miten lapsiryhmää ohjataan ja miten lapset tulevat toimeen keskenään. Taiteellisen luomisen elämykset ja musikaalisuuden kehittäminen kuuluvat musiikkipäiväkotiin. Ne kohottavat lapsen itsetuntoa ja tuovat mielihyvää sekä mielekkyyttä elämään, mikä puolestaan edistää lasten hyvinvointia.

4 LAULUN LUOMISPROSESSIN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Lapsen musiikillinen kehittyminen ja kehittäminen

Lapsen ensimmäiset musiikilliset kokemukset ovat alkaneet jo sikiövaiheessa. Sikiö aistii jo raskauden alkuaikana ääniä ja saa osansa äidin mielihyvähormoneista esimerkiksi äidin laulaessa. Äidin kuunnellessa musiikkia myös sikiölle välittyy äidin kokemia tunteita. (Bojner & Bojner-Horwitz 2005b, 74.) Lapsen maailmassa musiikki on ikään kuin leikin ja fantasian tila, joka ruokkii erilaisia tunnekokemuksia ja ajatteluprosesseja. Musiikilliset oppimisympäristöt herkistävät lapsia kuunteluun. Ne myös rohkaisevat ja kehittävät lapsia musiikilliseen itseilmaisuun muun muassa laulaen, soittaen tai liikkuen. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 22) Opinnäytetyö tarjoaa lapsille musiikkia ja toimintakertoja toteutetaan niin, että laulua luodaan leikinomaisin keinoin.

Lapsi kuuntelee ja tutkii ympäristönsä äänten ominaisuuksia. Hän oppii nopeasti tunnistamaan erilaisia sointivärejä. Näitä voivat olla kilisevä, rahiseva, kopiseva tai kumiseva ääni. Lapsi oppii äänen voimakkuustekijöitä, kuten voimakas-hiljainen tai voimistuva-hiljenevä, äänen kestoa, kuten pitkä-lyhyt, ja äänen tasoa, kuten korkea-matala. Näiden asioiden oppiminen antaa perustan musiikillisen kielen oppimiselle. Lapselle kehittyy kokemuksellisen tekemisen kautta myös kyky ymmärtää tempo-käsitettä, kuten hidaskäsi- nopea, hidastuva-nopeutuva. (Ruokonen 2009, 23) Opinnäytetyössä käsittelemme äänen tasoa melodian luomisessa ja tempo-käsitettä miettiessämme laulumme tempoa sekä tyyliä. Äänen ominaisuuksista voimakkuus tulee ilmi, kun harjoittelempa esittämään tekemäämpa laulua hyvällä äänen käytöllä. Äänen kestoa käsittelemme, kun käymme läpi rytmejä. Kokemuksia eri sointiväreistä lapset saavat soittaessampa rytmisoittimilla sekä kuuntelemalla pianon soittoa ja CD -ltä levytettyä ”Vanha kissa nukkuu” -laulua säestyksineen.

Lapsi ymmärtää uusia käsitteitä kokonaisvaltaisen liikunnan, tekemisen, mielikuvien ja havainnoinnin kautta (Ruokonen 2009, 26). Opinnäytetyössä laulun tekemisen eri osa-alueita käsitellään lapsille luontaisella tavalla hyödyntämällä mielikuvi- tusta muun

muassa melodian luomisessa. Lapset saavat havainnoida laulujen ominaisuuksia kuuntelemalla. Uusien käsitteiden ymmärtämisen lisäksi liikkuminen ja tekeminen auttavat lasta oppimaan musiikin perussykkeen ja melodiarytmin (Ruokonen 2009, 25). Liikkumista ja tekemistä hyödynnetään opinnäytetyössä laulun tyyleihin ja rytmeihin tutustumisessa sekä laulun rytmin harjoittelemisessa. Rytmeihin ja tyyleihin tutustutaan keinumisen, marssin ja juoksun avulla. Laulun rytmiä harjoitellessa hyödynnetään sanarytmejä ja rytmisoittimia. Tähän lisäten, rytmiiikkaharjoitusten ja musiikkiliikunnan myötä lasten rytmitaju ja kuuntelukyky kehittyvät (Ruokonen 2009, 26).

Musiikillisiin kokemuksiin liittyvät leikit ja keksiminen, kuten omien sävellysten tekeminen, kehittävät lapsen musikaalista ajattelua ja luovuutta (Ruokonen 2009, 23). Opinnäytetyössä lapset saavat leikkiä laululeikkejä. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan esimerkiksi laulun melodian luomisessa, kun esitetään eri vaihtoehtoisia sävelpareja.

4.2 Lapsen laulaminen ja laulun luominen

Lapsi oppii sekä laulamaan että puhumaan yhtä aikaa. Aikuinen toimii suurella roolissa lapsen laulun kehittämisessä. Lapsi voi tuottaa laulua aikuisen lauluilmaisua jäljittelemällä tai prosessoiden sitä. Lapsi tuottaa omaa lauluaan yhdistellen aikuisten laulusta havaitsemiaan katkelmia ja lisäten siihen omia mielikuviaan. Jos lapsen kanssa on laulettu, häneltä sujuu luontevasti laulujen keksiminen. (Ruokonen 2009, 25) Opinnäytetyössä jokaisella toimintakerralla keskitytään omiin osa-alueisiin laulun tekemisessä. Tällöin ei välttämättä ole tilaisuutta sille, että lapset tekevät itsekseen spontaanisti lauluja tai laulupätkiä, vaan mietimme aina yhdessä eri osa-alueita. Esimerkiksi sanojen keksimisessä jokaisella lapsella on mahdollisuus kertoa itselle tärkeitä asioita päiväkodista ja tällä tavoin tehdä tarinaa. Näistä jokaisen lapsen kertomista asioista muodostamme yhdessä laulun tarinan yhdistellen lasten ehdottamia sanoja.

Siinä vaiheessa, kun tarina muutetaan rytmiseen muotoon, lapset saavat kokemuksen laulun sanojen muotoilemisesta. Tähän liittyy läheisesti riittely. Riittely edistää

lasten kielellistä kehittymistä (Nurmilaakso & Välimäki 2011, 38). Lisäksi riimit kuuluvat lauluihin. Opinnäytetyössä lapsille esitetään esimerkkejä riimeistä. Tämän tarkoituksena on ohjata lapsia riittelyyn hyödyntämiseen tarinan sanojen muotoilemisessa. Ei ole tarkoitus, että lapset osaisivat muotoilla sanat itsekseen, vaan minä ja päiväkodin työntekijä olemme lasten apuna ja tukena.

Lapsi laulaa luonnollisesti korkeammalta kuin aikuinen. Hyvää laulun korkeutta kannattaakin miettiä, kun lasten kanssa lauletaan. Lyhyet ja suppealla äänialalla liikkuvat laulut ovat hyviä yhteislauluja. (Ruokonen 2009, 25) Opinnäytetyössä laulua luodaan lasten äänialalle sopivaksi. Sen melodia keksitään yhdessä lasten kanssa niin, että sitä on hyvä laulaa lapsiryhmässä.

4.3 Elämyksiä luomisprosessista

Lauluja lasten kanssa kannattaa tehdä heidän kiinnostuksen kohteita kuunnellen. Itse suunnitellut ja harjoitetut konsertit opettavat lapsia pitkäjänteiseen taiteelliseen työskentelyyn. Ne antavat lapsille myös elämyksiä luomisprosessin eri vaiheista. Positiiviset esiintymiskokemukset rikastuttavat lapsiryhmän ilmapiiriä sekä tukevat lasten itsetuntoa. (Ruokonen 2009, 28) Opinnäytetyössä laulun tekemisessä otetaan huomioon erityisesti lasten kiinnostuksen kohteet ja ideat. Näin he saavat itse elämyksiä taiteellisesta luomisesta ja he oppivat pitkäjänteisyyttä. Viimeisen toimintakerran aikana on tarkoitus esittää lasten kanssa luotu laulu, jolloin lapset saavat esiintymiskokemuksen.

Laulaminen on ihmiselle merkittävä mielihyvän lähde. Sen avulla voidaan ilmaista tunteita, kuten iloa ja surua (Kaikkonen & Ranta-Meyer 1998, 84). Myös musiikkia kuuntelemalla voidaan kokea erilaisia tunteita. Lapsille nopeatempoiset laulut antavat esimerkiksi jännitystä ja riemua (Ruokonen 2009, 23). Opinnäytetyössä hyödynnetään niin iloista kuin surullista laulua esimerkiksi laulun tyylin valitsemisessa. Nämä laulut ovat lapsille esimerkkilauluja, joiden tarkoituksena on ohjata lapsia päättämään, haluavatko he tehdä iloisen vai surullisen laulun. Samalla lapset saavat elämyksen niin surullisesta laulusta kuin iloisesta laulusta, joka antaa riemua ja jännitystä.

Opinnäytetyössä leikitään myös musiikkileikkejä. Taiteellisessa ilmaisussa ja kuvitte-luleikissä lapsi voi kompensoida omia puutteitaan ja saavuttaa mielihyvän kokemuk-sen. Mielihyvän ja tyydytyksen tunteet ovat merkityksellisiä lapsen hyvinvoinnille. Taiteellisen ilmaisun ja leikin avulla lapsi voi purkaa jännitystään tai ahdistustaan. Hän voi myös oppia käsittelemään pelkotiloja tai rohkaistua tekemään asioita, joita ei muu-ten uskaltaisi tehdä. (Hujala & Turja 2011, 134)

4.4 Yhteisöllisyys laulun luomisprosessissa

Opinnäytetyössä tarkoituksena on, että laulun luomisprosessi lisää päiväkodin yhtei-söllisyyttä. Seuraavaksi käsittelen määritettä yhteisöllisyys. Eerola-Pennanen, Koivu-lan ja Siippaisen (2017, 250) mukaan McMillan ja Chavis (1986) ovat määritelleet, että yhteisöllisyyden ytimessä on yhteisön jäsenten keskinäinen tunne yhteenkuulumi-sesta, ja että yhteisön jäsenet ovat toisilleen merkityksellisiä. Yhteisöllisyyden ajatel-laan olevan tietyn ryhmän yhteistä toimintaa ja siihen osallistumista, luottamusta, yh-teistä tavoitetta kohti pyrkimistä sekä laadukasta ja toimivaa vuorovaikutusta (Eerola-Pennanen ym. 2017, 250). Laulun luomisprosessissa lapsiryhmän jäsenten kesken syn-tyy tunne yhteenkuulumisesta, kun laulua tehdään yhdessä. Laulun luomisessa lapsi-ryhmällä on yhteinen tavoite, jota kohti kuljetaan ryhmän yhteisen toiminnan kautta. Tämä tavoite on saada yhteinen laulu valmiiksi.

Yhteislaulujen laulaminen luo positiivista ilmapiiriä ja yhteisöllisyyttä lapsiryhmässä (Ruokonen 2009, 25). Laulun luomisprosessin tuotoksena syntyvä laulu voisi toimia opinnäytetyön yhteistyötahon, musiikkipäiväkodin, yhtenä tämänkaltaisena yhteislau-luna. Yhdessä musisoiminen myös auttaa lasta kuuntelemaan muita ja antaa kokemuk-sen omasta paikasta ryhmän jäsenenä (Kaikkonen & Ranta-Meyer 1998, 83). Positiiv-isen ilmapiirin ja yhteisöllisyyden syntymistä sekä muiden kuuntelemisen oppimista ja ryhmän jäsenyyden kokemista, ei tapahdu pelkästään lauluja laulettaessa tai yhdessä musisoidessa, vaan myös yhteistä laulua luodessa.

Yhteisöllisyydessä on kyse myös osallisuudesta yhteisessä toiminnassa (Eerola-Pen-nanen ym. 2017, 255). Näin ollen voidaan ajatella, että osallisuus ja yhteisöllisyys kul-

kevat käsi kädessä. Osallisuuteen liittyy vaikuttaminen, jossa on kyse yksilön merkityksellisyyden tunteesta ryhmälle sekä ryhmän merkityksellisyyden tunteesta yksilölle (Eerola-Pennanen ym. 2017, 253). Kun lapsi saa laulun luomisprosessin aikana vaikuttaa laulun luomiseen jakamalla ideoita, tämä yksittäinen lapsi on merkityksellinen koko ryhmälle. Samalla tavoin ryhmä, joka luo yhdessä laulua, on yksittäiselle lapselle merkityksellinen. Yksittäinen lapsi nimittäin oppii yhteisen toiminnan kautta esimerkiksi sosiaalisia taitoja (Eerola-Pennanen ym. 2017, 254).

4.5 Lapsen osallisuus laulun luomisprosessissa

Osallisuus ei tarkoita pelkästään osallistumista toimintaan, vaan sillä on syvempi merkitys. Osallistumalla henkilö on mukana valmiiksi suunnitellussa toiminnassa, mutta hän ei välttämättä ole ollut vaikuttamassa toiminnan sisältöön ja toteutukseen. (Hujala & Turja 2011, 46 – 47). Syvimmältä merkitykseltään osallisuus tarkoittaa ihmisten kuulluksi tulemistä ja heidän mahdollisuuttaan vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. He osallistuvat yhteisössään asioiden suunnitteluun, päätöksentekoon ja ottavat vastuuta asioiden toteutuksesta (Hill ym. 2004; Piironen 2007). Opinnäytetyössä laulu luodaan yhdessä lapsiryhmän kanssa. Lasten osallisuus laulun luomisprosessissa näkyy siinä, että heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan kuunnellaan laulua tehtäessä. Lapset saavat vaikuttaa laulun sisältöön, ja heidän ajatukset ja ideat otetaan huomioon jokaisen toimintakerran aikana.

Osallisuuden mahdollistaminen tarkoittaa sitä, että henkilökunta suuntaa lapsiin toimenpiteitä, joilla lapset yritetään saattaa osallisiksi (Hujala & Turja 2011, 47). Opinnäytetyössä lapsille annetaan mahdollisuuksia osallisuuteen kysymällä heidän mielipidettään ja ajatuksiaan. Merkityksellistä on huomioida hiljaisetkin lapset. Pienillä lapsilla osallisuus on vuorovaikutustilanteissa koettuja konkreettisia kokemuksia kuulluksi tulemisesta ja itselleen läheisten asioiden vaikuttamisesta (Hujala & Turja 2011, 47). Opinnäytetyössä lasten kanssa ollaan koko ajan vuorovaikutuksessa. Lasten ideoita huomioon otettaessa, lapset saavat konkreettisen kokemuksen kuulluksi tulemisesta, kun laitamme heidän antamansa ideat lauluun.

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, määrittelee osallisuuden kuuluvan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ohjaaviin periaatteisiin. Osallisuuden edistäminen näkyy lasten sensitiivisenä kohtaamisena sekä siinä, että lapset saavat myönteisiä kokemuksia kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Myös lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ovat osallisuuden vahvistamisen ytimessä. (2016, 29 – 30) Vaikka lapset eivät ole mukana suunnittelemassa laulun luomisprosessin toimintakertoja, he ovat mukana toteuttamassa laulun tekemistä toimintakertojen aikana. Lapset saavat myös miettiä omaa oppimistaan, kertoa mielipiteensä kuluneesta toimintakerrasta, sekä arvioida yhdessä tehtyä laulua ja yhdessä toteutettua prosessia.

4.6 Lapsen oikeuksista ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuurista laulun luomisprosessissa

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (1989), esiintyy Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016), varhaiskasvatuksen arvoperustaa käsittelevässä osiossa. Nämä oikeudet määrittelevät varhaiskasvatusta. Nyt tuon esille niitä oikeuksia, jotka erityisesti näkyvät laulun luomisprosessissa. Ensimmäisenä mainitsen lapsen oikeuden ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi. (2016, 19) Tämä oikeus liittyy osallisuuteen, jota käsitelin edellisessä osiossa: ”Lapsen osallisuus laulun luomisprosessissa.” Opinnäytetyössä lasten mielipiteitä kuunnellaan. Toisena mainitsen oikeuden kannustavaan palautteeseen, leikkiin ja leikkimällä oppimiseen sekä oman identiteetin rakentamiseen (2016, 19). Opinnäytetyössä lapset saavat kehuja ja kannustavaa palautetta laulun luomisprosessin toimintakertojen aikana. Yhdessä leikitään laululeikkejä, ja samalla opitaan musiikillisia taitoja. Laulun tekeminen ja esittäminen rakentaa lasten identiteettiä vahvistaen heidän itsetuntoaan. Kolmanneksi mainitsen vielä, että lapsen oikeuksiin kuuluu oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen (2016, 19). Tätä aihetta käsitelinkin jo osiossa: ”Yhteisöllisyys laulun luomisprosessissa.”

On hyvä puhua myös varhaiskasvatuksen toimintakulttuurista, sillä se liittyy laulun luomisprosessiin. Prosessissa nimittäin toteutetaan varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin vaikuttavat muun muassa arvot, periaatteet, työtavat, työtä

ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinta, vuorovaikutus ja ilmapiiri sekä henkilöstön osaaminen ja ammatillisuus. Toimintakulttuuri taas vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun. Henkilöstön tapa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy eteenpäin lapsille, jotka puolestaan omaksuvat varhaiskasvatusyhteisön tapoja, asenteita ja arvoja. Toimintakulttuuri on jatkuvasti muutoksessa ja sitä tulee kehittää. (2016, 28)

Tässä opinnäytetyössä kerrotaan osiossa: ”Lapsen osallisuus laulun luomisprosessissa”, yhdestä varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehittävistä periaatteista, osallisuudesta. Muita periaatteita ovat oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus sekä hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa (2016, 29-31). Näistä periaatteista nostan esille vuorovaikutuksen. Varhaiskasvatuksessa vuorovaikutuksen tulee olla kunnioittavaa ja muita arvostavaa. Henkilöstö on keskinäisessä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa lähiympäristön kanssa. Henkilöstön tehtävä on rohkaista lapsia hyvään vuorovaikutukseen. (2016, 29) Laulun luomisprosessin toimintakertoja pitäessä tärkeää on huomioida, miten itsensä tuo esille puheen ja elein. Innostava puhe ja elehdintä saavat lapsetkin innostumaan. Kun ilmapiiri on arvostava, lapset uskaltavat ilmaista omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. Hyvä vuorovaikutus mahdollistaa myös osallisuuden ja yhteisöllisyyden toteutumisen.

4.7 Varhaiskasvatuksen laaja-alainen osaaminen ja laulun luomisprosessi

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016), puhutaan laaja-alaisen osaamisen osa-alueista. Niihin kuuluvat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Näiden taitojen kehittyminen edistää lasten kasvua sekä yksilöinä että yhteisön jäseninä. (2016, 21-22) Tähän opinnäytetyöhön liittyen nostan esille ajattelun ja oppimisen sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueet.

Ajattelu ja oppiminen kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille tulee tarjota monipuolisia ja merkityksellisiä kokemuksia. Lasten tulee antaa ihmetellä ja oivaltaa. Oppimisen ilolle tulee olla tilaa ja

leikissä lapset saavat käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista. Heitä rohkaistaan kysymään, ja heitä kannustetaan sinnikkyyteen. Heille tarjotaan fyysistä aktiivisuutta ylläpitävää toimintaa, ja heidän kanssaan pohditaan yhdessä omaa oppimista ja omia vahvuuksia. Tällöin usko omiin kykyihin kasvaa. (2016, 22) Laulun luomisprosessissa lasten ajattelun ja oppimisen kehittyminen on mahdollista, kun heidän kanssaan leikitään mielenkiintoisia laululeikkejä, jolloin samalla mahdollistetaan liikkuminen toimintakerran aikana. Haastavissa laulun tekemisen hetkissä aikuinen on apuna, ja päästään yhdessä eteenpäin. Lasten kanssa myös pohditaan toimintakertojen lopussa heidän omaa oppimistaan kuluneesta kerrasta, ja heitä kehuaan. Lisäksi itse se, että lapset saavat mahdollisuuden tulla yhteisen laulun tekijöiksi, on heille merkityksellinen kokemus.

Varhaiskasvattajan tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapsia myös kannustetaan oma-aloitteisuuteen. Näiden taitojen kehittyminen luo perustaa kestäväälle tulevaisuudelle. Lasta tulee kohdata arvostavasti ja hänen mielipiteitään kuunnellaan. Kun lapsi saa osallistua ja vaikuttaa, hänen itseluottamuksensa kasvaa ja käsityksensä itsestään kehittyy. Samalla lapsille luodaan pohjaa omiin vaikutusmahdollisuuksiin luottamiselle. (2016, 24) Laulun luomisprosessi tarjoaa päiväkotiryhmän seitsemälle lapselle mahdollisuuden osallistua laulun luomisprosessiin. He saavat vaikuttaa yhteisen laulun sisältöön, ja heitä kohdataan arvostavasti. Opinnäytetyö antaa prosessiin osallistuville lapsille eväitä osallistumisen ja vaikuttamisen taitojen kehittymiselle, mikä puolestaan tukee heidän kehittymistään aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi tulevaisuudessa.

4.8 Musiikki ilmaisun muotona varhaiskasvatuksessa ja laulun luomisprosessi

Kuten opinnäytetyön johdannossakin mainittiin, varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten niin musiikillista, kuvallista, sanallista kuin kehollista ilmaisun kehittymistä. (2016, 41) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) mukaan, ilmaiseminen ja taiteellinen kokeminen kehittävät muun muassa myönteistä minäkuvaa, sosiaalisia taitoja sekä valmiuksia ymmärtää maailmaa. (2016, 41) Ilmaisun eri muodot antavat lapsille motivoivia keinoja tunteiden ja luovan ajattelun esille tuomiseen. Tu-

tustuminen eri muotoihin tapahtuu moniaistisesti. Taidekasvatus koostuu sekä spontaanista että suunnitellusta toiminnasta. Ilmaisun oppimisprosessin avainasemassa ovat muun muassa kokeileminen sekä tekemisen eri vaiheiden harjoittelu. Lisäksi lasten yhteisille luoville prosesseille tulee olla tarpeeksi aikaa ja tilaa. (2016, 42) Ilmaisun eri muodoista musiikillinen ilmaisu on tämän opinnäytetyön, eli laulun luomisprosessin keskiössä, joten tässä osiossa käsittelen sitä.

Musiikin ilmaisu tavoitteena varhaiskasvatuksessa, on tarjota lapsille musiikillisia kokemuksia ja vahvistaa heidän suhdettaan musiikkiin. Lapset saavat kokemuksia elämyksellisestä kuuntelemisesta, ja heidän taitonsa äänen keston, tason, sointivärin ja voiman hahmottamisessa kehittyvät, kun heille tarjotaan leikinomaista musiikillista toimintaa. (2016, 42) Laulun luomisprosessissa keskitytään musiikin kuuntelemiseen esimerkiksi laulujen tyyliin tutustuesssa. Lapset saavat kokemuksen sekä iloisesta että surullisesta laulusta. Ensin keskitytään ainoastaan kuuntelemaan, ja sitten lapset saavat liikkua laulun tunnelmaan sopivalla tavalla. Saman toimintakerran aikana leikitään myös liikuntaleikkejä. Musiikin tahtiin liikkuminen nimittäin kuuluu myös varhaiskasvatuksen musiikin ilmaisun osa-alueeseen (2016, 42).

Toimintakerroilla käytetään leikinomaista toimintaa musiikin osa-alueiden hahmottamisen kehittämisessä. Muun muassa äänen keston ymmärtäminen harjaantuu rytmiharjoituksen ja valmiin laulun laulamisen yhteydessä. Rytmiharjoitusta tehdään sekä sanoja että rytmisoittimia hyödyntäen. Näin lapset saavat kokemuksia myös perussykkeestä ja äänen sointiväreistä (2016, 42). Äänen tason havainnointitaito taas harjaantuu melodian luomisen kautta. Äänen voimakkuuden hahmottamisen taidon kehittäminen jää laulun luomisprosessissa pienemmälle huomiolle. Siihen kiinnitetään huomiota kuitenkin valmiin laulun esittämisen harjoittelemisen yhteydessä, jotta laulu esitettäisiin sopivalla äänenkäytöllä.

Varhaiskasvatuksen musiikillisen ilmaisun osa-alueeseen kuuluu se, että lapset saavat kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä. Heille tarjotaan mahdollisuuksia kokea pienimuotoisia musiikkiesitysten harjoitusprosesseja ja esiintymistilanteita, jotka onnistuttuaan tuovat onnistumisen iloa. (2016, 42) Juuri näitä asioita laulun luomispro-

sessi tarjoaa. Musiikkia tehdään tekemällä yhdessä laulua. Prosessin seitsemäs toimintakerta keskittyy valmiin laulun harjoitteluun, ja kahdeksannella kerralla laulu esitetään yleisölle.

5 LAULUN LUOMISPROSESSIN TOIMINTAKERTOJEN SUUNNITTELU, AIKATAULU JA MENETELMÄT

Laulun luomisprosessissa järjestin kahdeksan toimintakertaa lapsiryhmälle. Kaikki toimintakerrat liittyivät laulun tekemiseen ryhmässä, joissa jokaisella kerralla keskityttiin laulun luomisprosessin eri osa-alueisiin. Jokainen toimintakerta suunniteltiin ainutlaatuisiksi, mutta ei liian tiukkaan muottiin. Toimintakerroilla oli sama päämäärä; luoda laulu ja esittää valmis laulu. Lisäksi niillä oli omat tavoitteensa liittyen kyseisen kerran teemaan. Hyödynsin suunnittelussa Voimaa taiteesta -opasta (Lampo & Malte-Colliard 2013), jossa on kuvattuna kahdeksan toimintakertaa laulun luomista varten. Suunnitelmani toteutti samanlaista kaavaa kuin Voimaa taiteesta -oppaan (Lampo & Malte-Colliard 2013) kahdeksan toimintakertaa kuvaavat. Oppaassa menetelmä on toteutettu iäkkäämpien ihmisten kanssa, joten muokkasin yksittäisten toimintakertojen sisältöä lapsiryhmään sopivaksi.

Kaikkien kahdeksan toimintakerran suunniteltu kesto oli noin 30 minuuttia. Tarkoituksena oli pitää toimintakerrat elo- ja syyskuun (2017) aikana. Keskustelimme päiväkodin työntekijöiden kanssa, että toimintakerrat olisi hyvä pitää tarpeeksi lähekkäin. Tällöin kaikilla pysyisi hyvin muistissa, mitä ollaan tehty. Tarkoituksena oli, että kaikki seitsemän lasta osallistuisivat toimintakertoihin minun ja yhden päiväkodin työntekijän lisäksi. Päiväkodin työntekijät valitsivat ryhmästään lapset, jotka osallistuivat toimintakertoihin, eli laulun tekemiseen. Ennen toimintakertojen toteuttamista tein osallistumislupa -kyselyt toimintakerroille osallistuneiden lasten vanhemmille, joihin päiväkodin työntekijät hankkivat vanhempien allekirjoitukset. Hankin toimintakerroissa tarvittavat välineet itse ja käytin myös päiväkodissa käytössä olevia välineitä. Toimintakertoja suunnitellessa paneuduin yksittäisten kertojen aiheisiin. Mietin keinot, joiden avulla pääsisimme kunkin kerran tavoitteeseen ja näin ollen myös koko laulun luomisprosessin tavoitteeseen.

Ennen toimintakertoja piirsin isolle kartongille kuvat kaikista tulevista toimintakerrroista. Nimitän tätä piirustusta laulumatka -piirustukseksi opinnäytetyöraportin tulevissa osioissa. Laulumatka -piirustus on kuvattuna opinnäytetyön liitteissä (LIITE 3). Tarkoituksena oli kokoontua laulumatka -piirustuksen äärelle jokaisen toimintakerran alussa muistelemaan, mitä edellisellä kerralla tehtiin, sekä katsoa, mitä alkavalla kerralla tehdään. Hyödynsimme laulumatka -piirustusta myös toimintakertojen lopussa kerratessamme mennyttä kertaa sekä käydessämme läpi seuraavaa kertaa. Toimintakertojen myötä laulumatka -piirustus tuli lapsille tutuksi. Siitä oli hyvä seurata laulun luomisprosessin etenemistä.

Viimeisellä toimintakerralla annoin lapsille kunniakirjat, jotka olivat lapsille merkki heidän osallistumisestaan laulun luomisprosessiin. Samalla ne toivat viimeiseen toimintakertaan juhlallisuutta. Lisäksi kunniakirjojen jakaminen oli lapsille konkreettinen merkki prosessin loppumisesta. Opinnäytetyön liitteissä on kuvattuna malli antamistani kunniakirjoista (LIITE 4). Kunniakirjan nimi oli: ”Lauluntekijän kunniakirja.”

Lulumatka -piirustuksen lisäksi hyödynsin piirtämistä luodessamme laulumme tarinaa. Lapsien kertoessa heille tärkeitä asioita päiväkodista, piirsin ne paperille. Hyödynsin näitä piirustuksia myös muilla toimintakerroilla, muun muassa muuttaessamme tarinaa lauluksi, harjoitellessamme laulua ja esittäessämme laulua. Muutimme tarinan lauluksi säkeistöihin hyödyntäen piirustusten yhdistelemistä piirtämiini säkeistöjen pääaiheisiin. Piirustusten yhdisteleminen oli toiminnallinen keino laulun sanojen tekemisessä. Piirustusten katseleminen toimintakerroilla auttoi lapsia hahmottamaan laulun sisältöä laulun luomisen etenemisessä, harjoittelemisessa sekä esittämisessä. Piirustusten hyödyntäminen oli hyvä keino, koska yleensä 4- ja 5 -vuotiaat eivät vielä voi hyödyntää lukutaitoa. Piirustukset ovat kuvattuna opinnäytetyön liitteissä (LIITE 5).

Toimintakerroilla hyödynsin lapsille tuttuja lauluja ja laululeikkejä luomisprosessin eri osissa. Ne toivat toimintakerroille mielekkyyttä, ja tuttua laulua laulellen oli turvallista tutustua. Samalla laulut ja laululeikit toimivat esimerkkeinä käydessämme läpi erilaisten laulujen rytmejä, tyylejä, melodioita ja sanoituksia. Hyödynsin myös rytmiharjoituksia. Niin rytmiharjoituksen, laulujen kuin laululeikkienkin avulla, toimintakertojen sisällöt olivat lapsille ymmärrettävissä. Lauluja laulamalla, kuuntelemalla,

laululeikkejä leikkimällä ja rytmiharjoituksiin osallistumalla lasten oli luontaista sisäistää laulujen eri ominaisuuksia. Laulujen erilaisten ominaisuuksien ymmärtämisen jälkeen lapset pystyivät ottamaan kantaa ja ehdottaa, että esimerkiksi minkälaisen rytmin tai tyylin he haluaisivat laulumme.

Jotta saimme yhdessä luotua melodian, käytin omaa mielikuvitustani sekä aiempaa tietämystäni musiikin osalta. Myös pianon soittotaito auttoi. Käytin viittä eripituista kynttilää. Viisi kynttilää kuvastivat viittä säveltä. Nämä sävelet olivat D, E, Fis, G ja A. Kynttilät asetettiin vierekkäin lineaarisesti niin, että ne nousivat sävelaskel kerrallaan. D oli matalin sävel ja A korkein. Viiden eripituisen kynttilän päällä oli tarkoitus liikuttaa pientä ”leikkiukkoa.” Liikutin sitä ehdottaessani lapsille eri vaihtoehtoja sävelmistä. Samalla lauloin kynttilän kuvastamaa säveltä. Tällöin lapset kuulsivat, miltä eri vaihtoehdot kuulostivat, ja he saivat valita sen, mikä heitä miellytti. Tämä tekniikka mahdollisti sen, että kaikki lapset saivat mahdollisuuden vaikuttaa melodian luomisessa.

Hyödynsin toimintakerroilla omaa pianon soittotaitoani erilaisten laulujen esittämisessä lapsille. Esimerkiksi eri rytmisiin lauluihin tutustumisessa soitin lapsille kaksi eri rytmistä laulua. Viimeinen mainittava keino, jota toimintakerroilla käytin, oli toistaminen. Lapset oppivat toiston kautta. Niinpä toistimme muun muassa rytmien harjoittelemisessa rytmejä sekä lauluamme harjoitellessa säkeistöjä useampaan kertaan. Säkeistöjä harjoitellessa kävimme säkeistöt läpi yksi kerrallaan, toistaen samaa säkeistöä muutamaan kertaan. Tällöin opimme laulun tarkoituksen mukaisesti.

6 TOIMINTAKERTOJEN TOTEUTUMINEN JA VALMIS LAULU

6.1 Valmiiseen tulokseen kahdeksan toimintakerran kautta

Rytmin päiväkotipäivä

1. Aa - mul - la päi - vä ru - ka - sa - list - a al - ka - a.
Aa - mul - la puu - ro hy - väl - le mait - ta - a mutt - ei - sa päin An - naa jää - tä tai - ka - a.

2. Lapset aloittavat leikkimisen ja 4. Minionsit pihan viida- dinosaurus huoneessa räyhäisemisen, ja kossa kävelee, vaan kun Pikatsu rocketiryhmän vastustamisen. askartelut valmistuu, ja 3. Bussilla mennään retkelle, siellä dinosaurus kaupungissa askartele, ja kaverukset lelut, ruuat pokepallo pokemoneja nappailee. ostamaan menee.

Laulun luomisprosessin aikana saimme tehtyä viereisessä kuvassa olevan laulun nimeltä: ”Rytmin päiväkotipäivä”. Saimme pidettyä kaikki kahdeksan toimintakertaa. Aluksi toimintakertojen kesto pysyi 30 minuutissa, mutta loppua kohden kestot venyivät noin 10-15 minuuttia pidemmiksi. Toimintakerrat toteutettiin syyskuun puolen välin ja lokakuun alun välisenä aikana vuonna

2017. Kaikki kahdeksan kertaa toteutettiin vajaassa kolmessa viikossa.

Lapset osallistuivat hajanaisesti toimintakertoihin. Tähän vaikutti se, olivatko lapset päiväkodissa vai eivät. Jokaisessa toimintakerrassa oli mukana yksi päiväkodin työntekijä. Päiväkodin työntekijöitä oli kaksi, jotka osallistuivat. He vuorottelivat toimintakertoihin osallistumisessa. Ennen toimintakertojen pitämistä en käynyt erikseen tutustumassa laulun luomisprosessiin osallistuviin lapsiin, vaan järjestin ensimmäisen toimintakerran sitä varten.

Toimintakerrat toteutettiin päiväkodin tiloissa. Käytin toimintakertoja suunnitelmassa sekä omia resurssejani että päiväkodin käytettävissä olevia resursseja välineiden

osalta. Päiväkodissa sain käyttää muun muassa pianoa, rytmisoittimia ja CD:tä. Toimintakerroilla, joissa käsiteltiin rytmejä ja laulun tyyliä, käytin suunnittelussa apuna Elina Kivelä-Taskisen ja Harri Setälän teosta: ”Rytmikylpy.” Seuraavaksi kerron, miten kaikki kahdeksan toimintakertaa tarkemmin toteutuivat.

6.1.1 Tutustuminen

Ensimmäisen toimintakerran aikana tarkoituksena oli luoda hyvä alku tuleville yhteisille toimintakerroillemme. Tavoitteena oli tutustua toisiimme, leikkiä yhdessä lauleleikkijä sekä tutustua laulun tekemiseen. Ensimmäinen toimintakerta toteutettiin perjantaina 15.9. iltapäivällä. Toimintakerta kesti noin 25 minuuttia. Lapsia osallistui neljä. Välineitä, joita tuokion aikana käytin, olivat laulumatka -piirustus tuokioiden kerroista, CD -soitin ja CD, jossa oli ”Vanha kissa nukkuu” -laulu.

Aloitimme piirissä ja esittelin itseni. Näytin lapsille tekemäni laulumatka -piirustuksen toimintakerroista ja kerroin siitä. Jokainen kertoi oman nimensä. Lauloimme ”Jos sull’ lysti on” -laulun (Leikisti [www-sivut](#)) jokaisen tuokioon osallistuvan nimellä. Tarkoitus oli tutustua toisiimme laulun avulla. Muutimme laulun sanat niin, että jokaisen nimi sanottiin laulussa seuraavanlaisesti: ”Jos sull’ lysti on, niin sano nimesi (oma nimi), jos sull’ lysti on, niin sano nimesi (oma nimi), jos sull’ lysti on ja tiedät sen, niin varmaan myöskin sanot sen, jos lysti on niin sano nimesi (oma nimi)”. Menimme yhden nimikierroksen.

Tämän jälkeen istuimme piiriin ja otimme yhteisleikkinä Ketjuloru -leikin. Kyseinen leikki kehittää yhteistyökykyä ja sosiaalisuutta. Lisäksi loruttelu liittyy laulun tekemiseen sanojen osalta. Leikin aloittaja alkaa leikin sanomalla olevansa jokin tai joku, joka etsii tärkeää asiaa. Seuraava jatkaa sanasta, johon edellinen jäi. Esimerkiksi "Olen jalkapalloilija ja etsin palloa." Seuraava jatkaa: "Olen pallo ja etsin telinettä." Kolmas jatkaa: "Olen teline ja etsin takkia." Jos joku ei keksi sopivaa sanaa jatkaakseen leikkiä, voidaan yhdessä pohtia sopivaa sanaa. (Leikkipankki [www-sivut](#)) Ketjuloru -leikki tuntui hieman haastavalta, joten minun ja päiväkodin työntekijän piti olla melko paljon lasten tukena. Kuitenkin menimme kierroksen loppuun.

Toimintakerran varsinaisessa toiminnassa leikimme yhteisleikkiä ja tutustuimme laulun tekemiseen musiikkikokemuksen avulla. Vuorossa oli ”Vanha kissa nukkuu” - laulu. Olin aiemmin kysynyt päiväkodin työntekijältä, mistä laulusta lapset pitivät. Näin päädyin valitsemaan tämän laulun. Koska tarkoituksena oli motivoida lapsia, valitsin laulun, mikä innosti heitä. Samalla oli myös helpompi tutustua lasten kanssa, kun kuuntelimme heille tuttua ja kivaa laulua. Pysyimme piirissä lattialla ja kerroin lapsille, että ensin kuuntelemme laulun: ”Vanha kissa nukkuu”, omalla paikalla. Ohjeistin heitä laittamaan silmät kiinni ja kuuntelimme laulun kerran CD:ltä. Kolme lasta sulki silmänsä, yksi ei. Tämän jälkeen kerroin, että kuuntelemme laulun vielä uudestaan, mutta saa nousta ylös ja liikkua laulun tahdissa. Hetken kuluttua sai alkaa taputtamaan musiikin tahdissa. Sitten sai hyräillä melodiaa ja lopuksi sai laulaa laulun mukana sanoilla. Tein itse samalla esimerkkinä liikkeitä ohjeistaessani.

Istuimme alas piiriin ja tarkoitus oli keskustella musiikkikokemuksesta ja laulun koostumuksesta. Kysyin lapsilta, mistä laulussa laulettiin. Lapset tuntuivat hieman ujoilta, joten heitä piti vähän aikaa johdatella vastaamaan. Sitten kysyin laulun rytmistä, temposta, melodiasta ja säestyksestä. Keskustelimme esimerkiksi siitä, kuinka välillä laulu oli nopeampi ja välillä taas hitaampi. Päädyimme siihen, että laulu on enemmän iloinen kuin surullinen. Lisäksi kysyin säestyksestä, eli siitä millaisia soittimia laulussa oli. Yksi lapsi osasi vastata, että siinä oli piano.

Lopuksi vedin yhteen sen, että laulussa on sanat, rytmi, tempo, melodia, säestys, ja että sanat kulkevat rytmin ja melodian mukana. Kysyin myös, että mikä on kaikille lauluille yhteistä, mutta se oli hankala kysymys. Niinpä sanoin itse, että kaikissa lauluissa on tekijä, eli joku on tehnyt laulun. Lisäksi kerroin, että seuraavalla kerralla päästään keksimään yhdessä yhteiseen laulumme sanat.

6.1.2 Laulun sanat, eli tarinan kehittäminen

Toisella kerralla tavoitteena oli kehittää laulumme tarina. Tarinan aihe oli lasten oma päiväkotit. Toinen toimintakerta toteutettiin keskiviikkona 20.9. aamupäivällä ja se kesti noin 30 minuuttia. Lapsia osallistui kuusi. Juttelimme lasten kanssa heitä kiin-

nostavista asioista ja heille tärkeistä asioista. Loimme niiden pohjalta laulun sanoituksen. Toimintakerralla tarvitsimme piirustuspaperia, piirustusta päiväkodista, saksia, tussia sekä laulumatka -piirustusta.

Ohjasin ryhmän piiriin istumaan. Esittelin itseni ja näytin laulumatka -piirustuksen. Katsoimme siitä yhdessä, mitä teimme viime kerralla ja selitin, että tällä kerralla tehdään lauluun sanat. Jokainen sanoi vielä oman nimensä vuorollaan. Tutustuimme niiden lasten kanssa, jotka eivät olleet edellisellä kerralla. Tämän jälkeen lapset saivat alkaa kertomaan kivoja sekä heille tärkeitä asioita päiväkodista. Heti ei tullut vastauksia, mutta päiväkodin työntekijän johdateltua miettimään leikkimistä ja leluja, pääsimme hyvään alkuun. Piirsin kartongille lasten kertomia kivoja asioita. Niitä olivat: Minionsit, pokepallo, dinosaurus, Pikatsu, puuro ja ruoka, Elsa-nukke, bussi ja kaverit. Leikkasin piirustukset kuvakorteiksi.

Käänsimme lasten kanssa kuvat väärin päin, jonka jälkeen jokainen sai yksitellen kääntää kortin oikeinpäin. Kertasimme uudestaan, mitä kuvia/sanoja olimme saaneet aikaan. Sitten kysyin, että mistä meidän tarinamme alkaisi. Sain vastaukseksi, että dinosauruksesta. Kun kysyin, että mitä dinosaurus tekee, vastattiin, että se räyhäisee. Päädyimme siihen, että dinosaurus räyhäisee leikkihuoneessa. Jatkoimme tästä niin, että lapset saivat vuoro kerrallaan sanoa, mitä seuraavaksi tarinaan tulisi. Laitoin samalla kuvat siihen järjestykseen, missä ne tulivat tarinaan. Kirjoitin myös ylös keksimämme tarinaa. Tarinan keksimisessä käytin apuna muun muassa kysymyksiä: ”Mitä se tekee?” ja ”Missä se tekee?” Kun olimme saaneet lauseita aikaiseksi, palasin vielä kohtiin, jotka eivät kuulostaneet kovin johdonmukaisilta tarinan sisältöä ajatellen. Täydensimme lasten kanssa vielä muutamia lauseita siten, että ne liittyisivät enemmän päiväkotiin.

Tekemästämme tarinasta tuli seuraavanlainen: "Dinosaurus räyhäisee leikkihuoneessa. Pikatsu taistelee rakettiryhmän kanssa. Aamulla puuro maistuu hyvälle. Bussilla mennään retkelle. Elsa taikoo Annaa päin jätää ruokasalissa. Pokepallo nappaa Pokemoneja retkellä. Dinosaurus askarteleo kaupungissa. Retkellä katsotaan dinosaurusta. Minionsit kävelevät viidakossa päiväkodin nurmikolla. Kaverit menevät kauppaan ostamaan leluja ja ruokaa, kun askartelut ovat valmiina ja päiväkotipäivä päättyy."

Kävimme vielä kerran läpi tekemämme tarinan kuvakorttien avulla. Samalla, kun luin tekemäämme tarinaa, näytin kuvakorttia. Laitoimme tarinan kuvainnollisesti omaan päähän muistiin ja sitten taskuun. Näytin laulumatka –piirustuksesta, että mitä seuraavalla kerralla tekisimme. Lopuksi kiitin kaikkia ja kehuin lapsia hyvästä osallistumisesta.

6.1.3 Rytmit

Kolmannella toimintakerralla tavoitteena oli tutustua erilaisiin rytmeihin, valita minkä rytmisen laulun haluamme tehdä sekä harjoitella sitä rytmiä. Kolmas toimintakerta toteutettiin perjantaina 22.9. aamupäivällä. Toimintakerta kesti noin 30 minuuttia. Lapsia osallistui seitsemän. Toimintakerran aikana tarvitsimme pianoa, laulujen nuotteja, marakasseja, rytmikapuloita, triangeleita ja laulumatka -piirustusta.

Tervehdimme ja menimme piiriin istumaan. Kävimme taas läpi toistemme nimet. Katsoimme laulumatka -piirustuksesta, mitä olimme tehneet edellisellä kerralla. Sitten kerroin, mitä tällä kerralla tehdään. Alussa oli tarkoitus, että lapset kuulevat kaksi laulua, joiden rytmi on erilainen. Toisin sanoen nämä kaksi laulua edustavat eri tahtilajeja. Näistä kahdesta eri tahtilajista lapset saivat valita toisen omaan lauluun. Toinen laulu oli tasajakoinen. Laulun nimi oli ”Bingo” (Heikkilä & Kari 2002, 38), ja sen tahtilaji oli 2/4. Toinen laulu oli kolmijakoinen. Tämän laulun nimi oli ”Syksy on taas” (Kivelä-Taskinen & Setälä 2006, 90), ja sen tahtilaji oli 3/4. Itse asiassa Kivelä-Taskisen ja Setälän (2006, 55) mukaan suomalainen musiikkitutkija, Ilmari Krohn, onkin määrittellyt rytmien olevan joko tasajakoista, jolloin lasketaan kahteen, tai kolmijakoista, jolloin lasketaan kolmeen.

Lauloin Bingo –laulun (Heikkilä & Kari 2002, 38) samalla itseäni säestäen, ja lapset kuuntelivat. Lauloin laulun uudestaan, jolloin lapset saivat juoksennella musiikin tahdissa. Tämän jälkeen kerroin lapsille, että tämän laulun rytmi on helppo tunnistaa ja sen mukana voi juosta. Ohjasin lapset takaisin piiriin istumaan. Lauloin laulun ”Syksy on taas” (Kivelä-Taskinen & Setälä 2006, 90). Toisella kerralla lapset saivat keinua

musiikin tahdissa. Laulun jälkeen kerroin, että tämän laulun rytmi oli keinuva ja pehmeä, ja sen mukana voi keinuva.

Aloimme keskustella siitä, kummanlaisen rytmin haluamme laulumme. Kysyin myös, että kumpi rytmi sopisi paremmin tarinaamme, jonka teimme edellisellä kerralla. Luin tarinan heille. Kaikki muut paitsi yksi halusi tasajakaisen rytmin, jonka mukana voi juosta. Päädyimme siis siihen. Sanoin, että voimme myös ottaa lauluun sekä nopeita että hitaita kohtia. Mikäli olisimme päätyneet harjoittelemaan kolmijakoista rytmiä, minulla oli suunnitelma myös sen harjoitteluun. Kolmijakoista rytmiä olisimme harjoitelleet hokemalla sanaa: "tral-lal-la". Olisin jakanut lapset kahteen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä olisi sanonut vain: "tra" ja ollut hiljaa toisen ryhmän sanoessa: "lal-la". Olisimme harjoitelleet ryhmien kanssa ensin erikseen ja sitten yhdessä.

Aloimme harjoittelemaan tasajakoista rytmiä hokemalla sanaparia "mus-ta kis-sa," piirissä istuen. Kun olimme hokeneet tätä jonkin aikaa, jaoin lapset kolmeen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä oli lapsi 2 ja lapsi 3. Toisessa ryhmässä oli lapsi 1, lapsi 6 ja lapsi 7. Kolmannessa ryhmässä olivat lapset 4 ja 5. Kerroin ensimmäiselle ryhmälle, että he hokevat sanaparia "mus-ta kis-sa". Sitten harjoittelimme sitä heidän kanssaan. Tämän jälkeen kerroin toiselle ryhmälle, että he sanovat: "mus-ta", jonka jälkeen laitetaan käsi suun eteen ja ollaan hiljaa silloin, kun muu ryhmä sanoo sanan: "kis-sa". Harjoittelimme tätä toisen ryhmän kanssa. Sitten kerroin kolmannelle ryhmälle, että he ovat hiljaa ja laittavat käden suun eteen, kun muut sanovat "mus-ta" ja sitten he sanovat: "kis-sa". Harjoittelimme tätä kolmannen ryhmän kanssa.

Aloimme yhdistämään kolmea ryhmää yhteen. Aloitimme siitä, että ensimmäinen ryhmä sai alkaa hokemaan heidän sanapariaan. Hetken päästä mukaan sai tulla toinen ryhmä hokemaan sanaa "musta". Sitten sai tulla kolmas ryhmä hokemaan sanaa "kissa". Päiväkodin työntekijä oli apuna toiselle ryhmälle ja minä autoin kolmatta ryhmää. Harjoittelimme jonkin aikaa, kunnes rytmit alkoivat onnistumaan yhdessä. Olin kuitenkin valinnut ensimmäiseen ryhmään kaksi ujoa lasta, joten myös heitä piti tukea. He eivät uskaltaneet käyttää ääntään selkeästi, joten annoin heille rytmikapulat. Heidän oli määrä taputtaa rytmiä neljään, joka tulee, kun sanotaan: "mus-ta kis-sa". Tästäkin tuin heitä taputtamalla kapulalla maahan rytmiä heidän kanssaan samalla, kun

autoin kolmatta ryhmää. Olin etukäteen varautunut siihen, että lapset saattavat arastella puhumista. Siksi olin ottanut varmuuden vuoksi toimintakerralle mukaan kapuloita, triangeleita ja marakasseja.

Harjoitellessamme rytmiä huomasin, että toisesta ryhmästä lapsi 7 ei pysynyt omassa rytmisään, koska istui aivan kolmannen ryhmän vieressä. Sanoinkin hänelle, että katso mallia päiväkodin työntekijältä, joka oli toisen ryhmän apuna. Tämän jälkeen hänen rytminsä onnistui. Lopuksi annoin toiselle ja kolmannelle ryhmälle myös soittimet, koska lapset kysyivät niitä. Toinen ryhmä sai ottaa helistimet ja kolmas ryhmä kulkuset. Sitten teimme samaa rytmiä rytmisoittimilla.

Lopetimme rytmin soittamisen, kehuin lapsia ja he saivat laittaa soittimensa takaisin koriin. Kertasimme vielä, että olimme valinneet omaan lauluunne tasajakoisen rytmin, jonka mukana voi esimerkiksi juosta. Sitten katsoimme laulumatka –piirustuksesta, mitä tekisimme seuraavalla kerralla. Sen lisäksi kävimme läpi piirustuksen muutkin kuvat, mitä tulevilla kerroilla tehdään. Tämän jälkeen kysyin jokaiselta lapselta palautetta. Sitten kiitin lapsia, ja kehuin heidän osallistumistaan.

6.1.4 Laulun tyyli

Neljännellä kerralla tutustuimme lasten kanssa tyyliiltään erilaisiin lauluihin ja tavoitteena oli valita lapsiryhmän kanssa, minkä tyyllisen ja tahtisen laulun haluamme tehdä. Neljäs toimintakerta toteutettiin tiistaina 26.9. aamupäivällä. Toimintakerta kesti noin 35 minuuttia. Lapsia osallistui viisi. Toimintakerralla tarvitsimme pianoa, laulujen nuotteja ja sanoja, puhelinta laulujen kuuntelemiseen, kuvakortteja, laulumatka –piirustusta ja kynää.

Tervehdimme toisiamme ja istuimme matolle. Kertasimme, mitä olimme tehneet edellisillä kerroilla katsomalla laulumatka –piirustusta. Laitoin edellisten kertojen kuvien päälle rasti merkiksi, että ne tuokiot ovat takanapäin. Kävimme läpi myös, että tällä kerralla keskitymme laulun tyyliin. Toimintakerran aluksi kuuntelimme kaksi laulua. Toinen laulu oli surullinen ja toinen oli iloinen laulu.

Aluksi kerroin lapsille, että he saavat kuunnella, kun soitan ja laulan laulun ”Mirri sairastaa” (Heikkilä & Kari 2002, 84). Kerroin, että laulu on surullisen kuuloisen ja siksi se on mollilaulu. Lapset kuuntelivat, kun soitin ja lauloin laulun. Sitten vielä keskustelimme siitä, miltä laulu kuulosti. Soitin laulun toisen kerran ja lapset saivat kävellä musiikin tahdissa alakuloisen näköisinä hitaasti, kuten laulun tunnelmaan kuului. Tämän jälkeen he saivat istua alas. Seuraavaksi kerroin, että laulan ”Bingo” –laulun. Se olikin iloisempi laulu. Sanoin, että ”Bingo” –laulu on duurilaulu, koska se kuulostaa iloiselta. Laulun aikana lapset saivat juosta musiikin tahdissa. Sitten kysyin, haluameko tehdä surullisen vai iloisen laulun. Vastaus oli, että iloisen. Päätimme siis, että teemme laulustamme iloisen kuuloisen.

Seuraavaksi siirryimme päättämään, minkä tyyllisen laulun haluamme tehdä. Esitin ryhmälle, että vaihtoehtoina ovat joko polkka, marssi tai humppa. Lapsista humppa – sana kuulosti hauskalta. Toimintakertaa suunnitellessa sain selville, että polkan tunnistaa laulun nopeasta temposta ja terävistä iskuista (Tanssi.net www-sivut). Lähdin siitä, että soitin ”Bingo” –laulun pianolla polkkamaisesti. En laulanut tällä kertaa mukana. Sanoin, että polkassa on nopea tempo ja siinä on terävät iskut ja annoin esimerkin. Sanoin lapsille ennen laulun soittamista, että he keskittyisivät kuuntelemaan laulun iskuja.

Kun laulu oli kuunneltu, siirryimme toiseen vaihtoehtoon: marssiin. Sain idean ”Elefanttimarssista” selailllessani YouTubesta lastenlauluja. Kysyin lapsilta, oliko ”Elefanttimarssi” heille tuttu. Se oli, ja he olivat innoissaan, kun sanoin, että leikimme nyt sitä leikkiä. Halukkaita ensimmäiseksi pieneksi elefantiksi oli kolme, joten arvoimme, kuka sai olla ensimmäinen. Leikimme laululeikkiä ja sanoin, että marssissa on jämpätahti, joten marssitaan jämpätisti. Leikimme leikkiä, kunnes kaikki, meitä kahta aikuista myöten, olivat mukana marssimassa.

Sitten siirryimme humppaan. Suunnitellessani toimintakertaa, löysin ”Tanssi.net” -sivuilta määritelmiä tasajakoisista tanssilajeista, jotka samalla kertovat humpan piirteistä. Humpalle luonteenomainen piirre on, että iskut ovat pontevia ja se saa aikaan vahvan poljennon lauluun (Tanssi.net www-sivut). Kysyin, oliko lapsille laulu: ”Muumihumppa”, tuttu. Sekin oli muutamille tuttu. Näytin lapsille ”Muumihumpan” liik-

keet, jotka näin YouTubesta ”Muumihumppaa Helsingistä” -videolta. Liikkeet alkoivat nostamalla kädet ylös ja vasen jalka eteen, laittamalla kädet alas ja jalan paikalleen. Sitten mentiin kyykkyyyn, laitettiin jalka taakse ja noustiin ylös. Tämän jälkeen pyöritettiin musiikin tahdissa ja vaihdettiin suuntaa. Sitten venyteltiin kylkiä ja vaihdettiin toiseen kylkeen. Kertasimme liikkeet vielä yhdessä niin, että lapsetkin tekivät liikkeet. Sitten laitoin ”Muumihumpan” YouTubesta soimaan ja leikimme laulun tahdissa. Leikin jälkeen kerroin, että humpassa iskut ovat ponteivia ja annoin heille esimerkin matkien humpan rytmiä.

Siirryimme keskustelemaan, minkä tyylin näistä valitsemme: polkan, marssin vai humpan. Käytin apuna piirtämiäni kolmea kuvakorttia. Polkka ja humppa saivat eniten kannatusta, joten otimme marssin vaihtoehtoista pois. Neljä lasta halusivat tehdä polkkamaisen laulun, mutta lapsi 2 halusi tehdä humppamaisen. Halusin huomioida tämän tuokion aikana ujona olleen lapsen, joten ehdotin, että yrittäisimme tehdä laulusta osaksi polkkamaisen ja osaksi humppamaisen. Päädyimme myös yhdessä siihen. Tarkoituksena oli keskustella myös siitä, haluammeko tehdä laulusta nopean, hitaan vai jotain siltä väliltä. Unohdin kuitenkin kysyä, kuinka nopean temmon haluamme lauluun. Ei siihen muutenkaan olisi ollut aikaa.

Kertasimme, mitä olimme tuokion aikana tehneet ja kysyin lapsilta yksitellen palautetta tuokiosta. Tämän jälkeen otin esille laulumatka –piirustuksen. Merkitsin rastin kuluneen tuokion kuvan päälle, ja katsoimme yhdessä, mitä seuraavilla kerroilla tehdään. Lopuksi kiitin lapsia, ja lopetin tuokion toivottaen lapsille hyvää päivänjatkoa.

6.1.5 Tarina lauluksi

Viidennellä toimintakerralla tavoitteena oli sovittaa toisella kerralla tekemämme tarina laulun muotoon. Viides toimintakerta toteutettiin keskiviikkona 27.9. aamupäivällä. Toimintakerta kesti noin 40 minuuttia. Lapsia osallistui kuusi. Tarvitsimme toisella toimintakerralla tehtyjä piirustuksia, kartongin palasia, tussia ja tyhjää paperia.

Tervehdimme toisiamme ja katsoimme laulumatka –piirustuksesta, mitä tällä kertaa tehdään. Sanoin, että tänään tehdään tarinastamme rimmaava ja lorumainen. Olin jakanut tarinamme valmiiksi säkeistöihin niin, että ensimmäinen säkeistö liittyi aamuun, toinen leikkimiseen, kolmas retkeen ja neljäs päiväkotipäivän päättymiseen. Näin saimme laulumme säkeistöille rungon, josta oli hyvä jatkaa lasten kanssa. Olin myös piirtänyt valmiiksi piirustukset pääaiheista, jotka olivat aamu, leikkiminen, retki ja päiväkotipäivän päättyminen. Luin tekemämme tarinan lapsille. Tämän jälkeen levitin lattialle piirustukset pääaiheista. Aloimme lasten kanssa yhdistelemään pääaiheisiin sopivat lauseet tarinastamme, jotka olin kirjoittanut paperille ja leikannut suikaleiksi.

Aloitimme ensimmäisestä säkeistöstä. Yhdistimme aamuun lauseet: "Aamulla puuro maistuu hyvälle." ja "Elsa taikoo Annaa päin jätää ruokasalissa." Toiseen säkeistöön yhdistimme lauseet: "Dinosaurus räyhäisee leikkihuoneessa." ja "Pikatsu taistelee raketiryhmän kanssa." Kolmanteen säkeistöön yhdistimme lauseet: "Bussilla mennään retkelle.", "Dinosaurus askarteleo kaupungissa." Ja "Pokepallo nappaa Pokemoneja retkellä." Neljänteen säkeistöön yhdistimme lauseet: "Minionsit kävelevät viidakossa päiväkodin nurmikolla." ja "Kaverit menevät kauppaan ostamaan leluja ja ruokaa, kun askartelut ovat valmiina ja päiväkotipäivä päättyy."

Tämän jälkeen kävimme läpi riimejä. Lausuin lapsille Mirri sairastaa –laulun ensimmäisen säkeistön, jossa oli riimipareja. Kävimme riimipareja yhdessä läpi. Lausuin myös "Pikkulanttu nukkuu" –laulun kaksi ensimmäistä säkeistöä, josta myös kävimme läpi riimiparit. Tästä lähdimme miettimään laulumme sanojen riimitystä ja sanojen muotoilua. Etenimme ensimmäisestä säkeistöstä eteenpäin. Ehdottelin, miten sanat voisi muotoilla ja muuttaa niiden järjestystä, ja lapset saivat ilmaista mielipiteensä. Lisäsimme myös joihinkin säkeistöihin lisää sanoja. Päädyimme seuraavanlaiseen lopputulokseen:

1. Aamulla päivä ruokalista alkaa, aamulla puuro hyvälle maistuu, Elsa Annaa päin jätää taikoo.
2. Lapset leikkihuoneessa aloittavat leikkimisen, ja Dinosaurus leikkihuoneessa räyhäisemisen, ja Pikatsu raketiryhmän kanssa taistelemisen.
3. Bussilla mennään retkelle, Dinosaurus kaupungissa askarteleo ja Pokepallo Pokemoneja nappailee.

4. Minionsit pihalla viidakossa kävelee, kun askartelut valmistuu ja päivä päättyy, kaverit leluja ja ruokaa ostamaan menee.

Teimme vähän tarinan sovittamista tasaisempaan metriin riimien lisäämisen aikana, mutta lopputulos vaikutti vielä keskeneräiseltä. Emme ehtineet alkaa sovittamaan tarinaa tasaisempaan metriin tarkemmin. Kerroin vain lapsille, että se piti tehdä ja näytin esimerkin Bingo –laulun metristä. Lopuksi kertasimme, mitä olimme saaneet aikaan, ja mitä olimme tuokion aikana tehneet. Katsoimme laulumatka –piirustuksesta, mitä seuraavalla kerralla tekisimme ja rastitin kuluneen tuokion kuvan päälle. Tämän jälkeen kysyin lapsilta yksitellen palautetta, kiitin, kehuin ja toivotin hyvää päivänjatkoa.

6.1.6 Melodia ja säestys

Kuudennen kerran tavoite oli säveltää laululle melodia ja kehittää säestys. Kuudes toimintakerta toteutettiin torstaina 28.9. aamupäivällä. Toimintakerta kesti noin 40 minuuttia. Lapsia osallistui viisi. Toimintakerralla tarvitsimme pianoa, laulumme sanoja, viisi eri kokoista kynttilää, leikkiukkoa, laulumatka -piirustusta, kynää ja vihkoa.

Tervehdimme toisiamme, katsoimme laulumatka –piirustuksesta, mitä viimeksi teimme ja selitin lapsille, mitä tällä kerralla tehdään. Lausuin lapsille edellisellä kerralla tarinan muotoon muotoilemamme laulun sanat. Esitin lapsille ehdotukset sanoihin tekemistäni muutoksista. Lapsille muutokset sopivat. Seuraavaksi kerron, mitä muutoksia laulun sanojen osalta tehtiin. Suluissa olevat sanat on joko muutettu tai ne on jätetty pois. Tummennetut sanat ovat laulun lopulliset sanat.

1. **Aamulla päivä ruokasalista alkaa, aamulla puuro hyvälle (maistuu) -> maittaa, (Elsa Annaa päin jäätä taikoo) -> Mut Elsa päin Annaa jäätä taikaa**
2. **Lapset (leikkihuoneessa) aloittavat leikkimisen, ja Dinosaurus (leikki)huoneessa räyhäisemisen ja Pikatsu rakettiryhmän (kanssa taistelemisen) -> vastustamisen**
3. **Bussilla mennään retkelle, siell' Dinosaurus kaupungissa askartelea, ja Pokepallo Pokemoneja nappailee**

4. **Minionsit** (pihalla) -> **pihan viidakossa kävelee, vaan kun askartelut valmistuu ja päivä** (päättyy) -> **hävvenee**, (kaverit leluja ja ruokaa) **niin kaverukset lelut, ruuat ostamaan menee**

Sanojen lausumisen jälkeen aloimme tekemään laulullemme melodiaa. Esittelin lapsille keinon, jonka avulla tulisimme säveltämään sen. Toin kotoa viisi eripituista kynttilää. Niiden päällä oli tarkoitus liikuttaa pientä ”leikkiukkoa.” Viisi kynttilää kuvastivat viittä säveltä. Ne olivat D, E, Fis, G ja A. Päätin ottaa nämä sävelet, koska ne kuuluvat D -duuriin ja olimme päättäneet tehdä iloisen laulun, eli duurilaulun. Samalla sävelet olivat hyvällä äänen korkeudella lapsia ajatellen. Kynttilät asetettiin vierekkäin lineaarisesti niin, että ne nousivat sävelaskel kerrallaan. Sitten näytin esimerkin kyseisen keinon käyttämisestä ”Ukkonooa” -laululla ja ”Bingo” -laulun ensimmäisellä säkeistöllä. ”Ukkonooa” alkoi alimmaisesta kynttilästä, koska ”Ukkonooa” -laulussa on viisi säveltä, ja laulu alkaa alimmasta sävelestä. ”Bingo” -laulu alkoi toiseksi ylimmästä kynttilästä, koska ”Bingo” -laulun säkeistö alkaa säkeistön toiseksi ylimmästä sävelestä.

Aloimme sitten yhdessä säveltämään säkeistöille melodiaa. Olin päättänyt etukäteen, että säveltäisimme yhden säkeistön. Käyttäisimme samaa melodiaa kaikissa säkeistöissä. Lapset saivat kertoa ja ehdottaa, mihin suuntaan lähtisin liikuttamaan ”leikkiukkoa.” Kysyin eri lapsilta, mihin suuntaan liikutetaan. Näytin esimerkkiä laulaen säveliä, miltä kuulostaa, jos mennään ylös tai alas, tai esimerkiksi hypätään ylhäältä alimpaan kynttilään. Aloitimme säveltämällä ensimmäistä säettä, josta siirryimme toiseen säkeeseen, ja vielä kolmanteen. Kolmatta säettä sävelletäessä unohdimme aiempien säkeiden sävellykset, enkä ollut merkannut niitä ylös. Niinpä jouduimme tekemään sen vielä uudestaan. Minun piti kuitenkin kiirehtiä, sillä aika kului. Näin ollen ehdotin lapsille hieman pidempiä ehdotuksia, miten melodia menisi. Ehdotin lopuksi myös, että säveltäisimme säkeistöille neljännen rivin, joka olisi välisoitto. Sävelsimme sen.

Meille ei jäänyt enää aikaa kehittää säestystä. Olisimme kehittäneet lauluun säestyksen niin, että olisin soittanut pianolla eri sointuja, joista olisimme valinneet yhdessä sopivat soinnut. Kertasimme, mitä olimme saaneet aikaan. Lapset saivat myös itse tulla liikuttamaan lopuksi ”leikkiukkoa.” Sitten kysyin lapsilta palautetta, ja katselimme

laulumatka –piirustuksesta, mitä seuraavalla kerralla tekisimme. Kiitin ja kehuin heitä, ja toivotin hyvää päivänjatkoa.

6.1.7 Laulun harjoittelu

Seitsemännellä kerralla harjoittelimme valmista laulua. Tavoitteena oli, että lapsiryhmä osaisi esittää yhdessä tekemämme laulun. Seitsemäs toimintakerta toteutettiin tiistaina 3.10. aamupäivällä. Toimintakerta kesti noin 40 minuuttia. Toimintakertaan osallistui kuusi laulumatkalle osallistunutta lasta ja heidän lisäksi kuusi esikouluista. He harjoittelivat kanssamme laulua. Tarkoituksena oli, että he olisivat laulumatkaan osallistuneiden tukena taustalaulajina tulevassa esityksessä. Toimintakerralla tarvitsimme laulun sanat kuvien kanssa, pianoa, muistiinpanoja ja laulumatka -piirustusta.

Aluksi tervehdimme toisiamme. Esittelin itseni ja hieman laulumatkaamme esikoululaisille. Esikoululaiset saivat kertoa nimensä. Kävimme läpi, mitä olimme viime kerralla tehneet. Suunnittelin, että olisimme alussa yhdessä laulaneet ”Bingo” –laulun tuokion virittämiseksi. Tarkoitus olisi ollut motivoida lapset oman laulun opettelemiseen. Jätin sen kuitenkin kokonaan tuokiosta pois, sillä mukana oli esikoululaisia, eivätkä he ole olleet aiempina kertoina olleet mukana laulamassa sitä. Lisäksi ajattelin, että aikaa ei ollut tarpeeksi sen laulamiseen.

Aloimme harjoittelemaan laulua niin, että lausuin ensin säkeistöjen sanat lapsille. Tämän jälkeen lauloin lapsille säkeistöt. Minulla oli mukana säkeistöistä kuvat auttamassa sanojen oppimisessa. Aloimme harjoittelemaan laulua säkeistö kerrallaan. Ensin lapset kuuntelivat, kun lauloin säkeistön. Sen jälkeen lauloimme säkeistön yhdessä uudestaan muutamaan otteeseen, jonka jälkeen siirryimme seuraavaan säkeistöön. Kun olimme päässeet kaikki säkeistöt loppuun, harjoittelimme koko laulun laulamista.

Kun laulu alkoi sujua jonkin verran, siirryin pianon ääreen. Annoin päiväkodin työntekijälle apukuvat, joita hän näytti lapsille laulua harjoitellessamme. Tässä kohtaa teimme laulullemme säestyksen soinnuista. Soitin sointuja samalla kysellen lapsilta

heidän mielipidettään. Meillä ei ollut aikaa keskittyä säästyksen tekemiseen tarkemmin. Kun olin kysynyt lasten mielipiteen ehdottamistani soinnuista, harjoittelimme laulua säästyksen kanssa alusta loppuun muutamia kertoja. Ehdotin myös, että soittaisin pianolla hieman polkan tyyllisesti ja se sopi lapsille. Humppa jäi näin pois esitystyylistä.

Toimintakerran loppuvaiheilla asetimme lapset järjestykseen seisomaan. Esikoululaiset olivat takana ja pienemmät edessä. Teimme kenraaliharjoituksen. Päiväkodin työntekijä oli vielä tällöinkin apuna. Minä myös lauloin mukana. Kenraaliharjoituksen jälkeen esikoululaiset saivat lähteä ja jäimme vielä laulumatkaan osallistuneiden kanssa loppupiiriin. Mietimme yhdessä laulumme nimeä. Lapset alkoivat olla vähän levottomia, joten ehdotin hetken aikaa juteltuamme laulun nimeksi ”Rytmin päiväkotipäivä.” Tähän päädyimme sen jälkeen, kun olimme keskustelleet, mihin laulun säkeistöt voisivat liittyä. Yksi lapsi ehdotti, että laulun nimi olisi ollut ”Rytmi”, mutta ehdotin, että lisäisimme siihen päiväkotipäivä.

Lopuksi katsoimme, mitä olimme tällä kerralla saaneet aikaan ja rastitimme laulumatka –piirustuksesta tämän kerran kuvan päältä. Kehuin lapsia heidän työstään ja kerroin, miten olimme päässeet yhdessä näin pitkälle laulun tekemisessä. Lopuksi kiitin lapsia ja toivotin heille hyvää päivänjatkoa.

6.1.8 Laulun esittäminen

Kahdeksannella kerralla tavoitteena oli esittää lasten kanssa tekemämme laulu. Tarkoituksena oli saada yhteiselle laulun luomisprosessillemme onnistunut lopetus. Kahdeksas toimintakerta toteutettiin keskiviikkona 4.10. aamupäivällä. Toimintakerta kokonaisuudessaan kesti noin 45 minuuttia, ja siihen osallistuivat esiintyjinä kuusi laulumatkalaista ja kuusi esikoululaista. Muita osallistujia olivat katsomossa olevat päiväkodin lapset ja työntekijät päiväkodin muista ryhmistä. Myös laulumatkalaisten oma ryhmä, Tamburiinit, oli katsomassa esitystä. Toimintakerralla tarvitsimme muistiinpanovälineitä, apukuvia lapsia varten ja laulumatka -piirustusta.

Kokoonnuimme tilaan, jossa esiinnyimme, esiintyjien kanssa. Lapset asetettiin esiintymispaikoilleen kahteen riviin. Esikoululaiset olivat takarivissä ja laulumatkalaiset eturivissä. Oli aika virittäytyä esiintymiseen. Harjoittelimme laulun kaksi kertaa. Kerroin myös, että ennen laulun esittämistä sanoisin alkusanat ja sitten laulaisimme laulun. Rohkaisin myös lapsia käyttämään ääntä kunnolla ja laulamaan iloitin. Kun laulu oli harjoiteltu, lapset saivat istua lattialle odottamaan yleisön saapumista. Odotellessamme, juttelin jonkin aikaa esiintyjien kanssa. Kysyin, jännittikö heitä. Osaa jännitti ja osaa ei. Sanoin, että ei tarvitsisi jännittää, koska me kaikki tukisimme toisiamme.

Kun yleisö alkoi olla asettunut istumapaikoille, lapset saivat nousta ylös seisomaan. Sanoin aluksi muutaman sanan. Kerroin eturivissä olevien lasten osallistumisesta laulumatkalalle, ja että olimme tehneet laulun yhdessä. Kerroin myös, että takarivissä olevat esikoululaiset toimisivat pienempien tukena esiintymisessä. Tämän jälkeen alkoi esitys ja se meni hyvin. Äänenkäyttö oli hyvää ja esiintymistapa iloinen. Päiväkodin työntekijä oli esiintyjien apuna näyttämässä kuvia esiintyjille laulun sanojen muistamiseksi. Säestin pianolla ja lauloin mukana lasten kanssa.

Kun laulu oli laulettu, kiitin yleisöä. Kiitin myös päiväkodin henkilökuntaa yhteistyöstä. Yleisö sai lähteä omiin tiloihinsa. Laulumatkalaisten oma ryhmä jäi katsomaan, kun jaoin laulumatkaan osallistuneille lauluntekijän kunniakirjat. Lapset tulivat yksitellen hakemaan kunniakirjansa ja kättelimme. Takarivissä laulaneet esikoululaiset olivat tässä mukana. Minulla ei ollut heille kunniakirjaa, mutta kättelin myös heitä, ja sai myös halata. Kehuin esiintyjä hyvästä esiintymisestä.

Keräännymme laulumatkalaisten kanssa vielä heidän päiväkotiryhmänsä pieneen leikkihuoneeseen loppupiiriin. Keskustelimme esiintymisestä ja kysyin kaikilta kuu-delta lapselta yhteisesti esiintymisestä. Sitten kehuin lapsia, rastitimme laulumatka – piirustuksesta viimeisen tuokion kuvan ja juttelimme siitä, että laulumatkamme päättyy. Aloimme käymään yhdessä läpi koko laulun luomisprosessia, piirrosta katsellen. Tämän jälkeen haastattelin kaikkia lapsia erikseen prosessiin liittyen. Lapset alkoivat olla levottomia, mutta en antanut sen häiritä. Loppupiirissä ei ollut enää päiväkodin työntekijää mukana, ja lapset liikkuivat pois piiristä. Kun olin haastatellut kaikkia lapsia, keräsin heidät takaisin piiriin. Kerroin heille, että he olivat laulumme tekijöitä, kiitin heitä hyvästä työstä ja toivotin heille hyvää päivänjatkoa.

7 ARVIOINTI

7.1 Laulun luomisprosessin tavoitteiden arviointi

Tässä osiossa keskityn ensin arvioimaan jokaista toimintakertaa erikseen sekä tavoitteiden toteutumisen että keinojen osalta, joita käytettiin tavoitteeseen pääsemiseen. Tämän jälkeen arvioin koko prosessin tavoitteiden toteutumista. Arvioinnissa hyödynnän kirjoittamaani päiväkirjaa ja käytyjä palautekeskusteluja päiväkodin työntekijöiden kanssa. Kävimme palautekeskusteluja kulloiseenkin tuokioon osallistuneen työntekijän kanssa heti jokaisen tuokion jälkeen, lukuun ottamatta viimeistä tuokiota. En laatinut erikseen kysymyksiä, vaan sain palautteen yhteisen keskustelun kautta. Työntekijä kertoi oman mielipiteensä kuluneesta toimintakerrasta, ja kirjoitin muistiinpanoihini yhteisessä keskustelussamme esiin tulleet asiat. Ne ovat luettavissa toimintakertojen arvioinneissa yhdistettynä omaan arviointiini.

Järjestimme vielä koko prosessin päätyttyä erillisen loppupalautekeskustelun. Siinä keskustelimme kahden opinnäytetyöhön osallistuneen työntekijän kanssa koko prosessista. Ennen keskustelua suunnittelin, että keskustelisimme prosessin tavoitteiden toteutumisesta. Kirjasin ylös keskustelun asialistan, ja kirjoitin valmiiksi jo omaakin arviointia tavoitteiden: laulun tekeminen, musiikillisten elämyksien tarjoaminen ja musiikillinen kehittäminen, osalta. Loppupalautekeskustelussa kävimme ne läpi, ja työntekijät kertoivat omat arviointinsa niihin liittyen. Lisäksi keskustelimme yhdessä osallisuuden ja yhteisöllisyyden toteutumisesta. Keskustelun edetessä täydensin asialistaa, toisin sanoen, kirjoitin muistiinpanoja. Koko prosessin tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa hyödynnän näitä muistiinpanoja, joissa on sekä omaa että työntekijöiden arviointia.

7.1.1 Tutustuminen

Ensimmäiseen toimintakertaan osallistui neljä lasta, koska kolme muuta lasta eivät olleet päiväkodissa. Tavoitteet ensimmäiselle toimintakerralle olivat hyvän alun luominen tuleville yhteisille toimintakerroille, toisiimme tutustuminen, laululeikkien leikkiminen yhdessä ja laulun tekemiseen tutustuminen.

Kokonaisuudessaan ensimmäinen toimintakerta antoi melko hyvän alun tuleville kerroille. Tutustuimme toisiimme nimeltä neljän lapsen ja päiväkodin työntekijän kanssa. Palautekeskustelussa keskustelimme päiväkodin työntekijän kanssa, että tutustumisessa ”Jos sull’ lysti on” -laulu oli hyvä osa. Se oli hauska laulu nimien oppimisessa. Toisaalta ensimmäisestä toimintakerrasta puuttui kolme muuta lasta, joiden oli myös määrää osallistua laulun luomisprosessiin. Emme päässeet heidän kanssaan tutustumaan. Laululeikin: ”Vanha kissa nukkuu” leikkiminen onnistui hyvin. Se tarjosi lapsille musiikillisen elämyksen. Lapset kuuntelivat hyvin ohjeet ja osallistuivat mielenkiinnolla leikkimiseen. Osa osallistui enemmän ja osa vähemmän. Laulu oli kuitenkin lapsille ennestään tuttu, mikä oli hyvä asia. Tuttuun lauluun oli helpompi osallistua ja kyseinen laulu olikin ollut lapsiryhmässä suosittu. Laululeikin pohjalta oli hyvä jatkaa keskustelua siitä, mistä osista laulut koostuvat. Tällä tavoin tutustuimme laulun tekemiseen.

Palautekeskustelussa tuli esille, että osa lapsista tarvitsee enemmän aikaa uuteen tutustuessaan. Tätä ajatellen puoli tuntia oli liian lyhyt aika siihen. Yleisesti tuokion aikana lapset olivat ujoja, mutta päiväkodin työntekijä sanoi, että he olivat myös omia itsejään. Keskusteluissa heiltä ei saanut vastausta aivan heti, mutta pienen johdattelun jälkeen sai. Tässä päiväkodin työntekijä oli hyvin tukena. Toimintakerran ajankohtaan liittyen perjantai-iltapäivä ei ollut paras mahdollinen. Lapsista huomasin, että he olivat vähän levottomia. Sovimme yhdessä päiväkodin työntekijöiden kanssa ensimmäisen toimintakerran jälkeen, että pidämme seuraavat toimintakerrat aamupäivällä. Tällöin lapset mahdollisesti jaksaisivat keskittyä paremmin.

Palautekeskustelussa puhuimme myös ”Ketjuloru” -leikistä. Se oli lapsille hieman hankala leikki, vaikka 4-5 -vuotiaita lapsia pitäisikin jo jonkin verran haastaa, kuten päiväkodin työntekijä sanoi. Mielestäni toimintakerran tavoitteen kannalta, ”Ketjuloru” -leikin sijasta olisi kuitenkin voitu ottaa jokin helpompi leikki tämän ikäisille lapsille. Se olisi voinut olla parempi tapa myös samalla tutustua toisiimme. Ehkä hieman vanhempien lasten kanssa ensimmäisellä tutustumiskerralla ”Ketjuloru” -leikki toimii paremmin.

Yhdellä lapsista oli tuokion aikana pieni "esittäminen" menossa ja hän halusi vähän välillä puhua vesimelonista. Heittäydymme välillä siihen mukaan niin, että yhdistin vesimelonin rummuttamiseen, kun puhuimme laulun rytmistä. Tällä tavalla ohjasin keskustelun takaisin aiheeseen. Palautekeskustelussa kävi ilmi, että otin lapset hyvin huomioon. Tuokio oli myös hyvin suunniteltu ja sen huomasi.

7.1.2 Laulun sanat, eli tarinan kehittäminen

Toisella toimintakerralla lapsia oli kuusi. Tällä toimintakerralla tavoitteena oli kehittää laulullemme tarina. Lapset tuntuivat tällä kertaa olevan rohkeampia. Joukossa oli kolme, jotka eivät olleet edellisellä kerralla ja pari heistä olivat rohkeita uudessa tilanteessa. Toimintakerran pitäminen aamupäivällä osoittautui hyväksi vaihtoehdoksi. Saimme aikaan tarinan, mikä oli toimintakerran tavoite. Tarinaan tuli hyvin sisältöä. Toiminta, jonka kautta tavoitteeseen päästiin, oli tavoitteen mukaista ja se onnistui. Lapset saivat kertoa heille tärkeitä asioita, ne piirrettiin paperille kuviksi, kuvia hyödynnettiin keskustellessamme tarinan kulusta, kuvat laitettiin tarinan mukaisesti järjestykseen saadessamme lauseita valmiiksi, ja lopuksi vielä keskityimme kohtiin, jotka eivät tuntuneet johdonmukaisilta.

Toimintakerran aikana tasapainottelin sen kanssa, kuinka paljon ohjata lapsia ajattelemaan tiettyjä asioita ja minkä verran lasten oma ääni pääsee kuuluviin. Palautekeskustelussa tuli esille, että tämän ikäiset lapset tarvitsevat jonkin verran johdattelua, että päästään eteenpäin. Muuten he voivat niin sanotusti "mennä lukkoon". Olin valmiiksi rajannut aiheen, mikä oli lasten oma päiväkotit. Se auttoi siinä, että aiheen valitsemiseen ei mennyt liian kauan aikaa. Kuitenkin jokainen lapsi sai toimintakerran aikana mahdollisuuden vaikuttaa yhteisen laulumme sisältöön, esimerkiksi kertomalla itselle tärkeän asian päiväkodista.

Tuon esille vielä muita palautekeskustelussa ilmi tulleita asioita. Päiväkodin työntekijän mukaan kaikkia lapsia huomioitiin toimintakerran aikana. Tätä edesauttoi pieni ryhmän koko. Toimintakerran kokonaisuus oli näppärä ja tiivis. Kuvat olivat hyvänä apuna. Saimme lyhyessä ajassa yllättävän paljon aikaan, vaikka emme tunteneet lasten kanssa toisiamme vielä kovin hyvin. Päiväkodin työntekijä sanoi, että jos hän olisi

pitänyt toimintakerran, ehdotuksia olisi tullut enemmän, koska hän oli lapsille tuttu. Kuitenkin toimintakerran aikana oli rohkeita lapsia, mikä taas rohkaisi hieman ujompia lapsia. Lapset osasivat myös viitata omaa vuoroaan. Päiväkodin työntekijät olivat tarkoituksella valinneet juuri nämä lapset ryhmään. He tunsivat lapset ja osasivat miettiä, miten näistä lapsista koostuva ryhmä toimisi.

7.1.3 Rytmit

Kolmanteen toimintakertaan osallistui seitsemän lasta. Toimintakerran tavoitteena oli tutustua erilaisiin rytmeihin, valita minkälaisen rytmin haluaisimme tehdä laulumme sekä harjoitella sitä rytmiä. Toiminta oli tavoitteen mukaista ja tavoitteet toteutuivat. Tutustuimme kahteen rytmiin. Lapset saivat kuunnella tasajakoisen ja kolmijakoisen laulun ja niiden pohjalta ehdottaa, kumman rytmin he haluaisivat laulumme. Päädyimme tasajakoiseen rytmiin ja harjoittelimme tasajakoista rytmiä ryhmissä. Lapset saivat vaikuttaa yhteisen laulumme rytmin valitsemisessa ilmaisemalla oman mielipiteensä. Näin huomioitiin lasten osallisuus. Kaikki muut toimintakertaan osallistuneet lapset kannattivat tasajakoista rytmiä, mutta yksi olisi halunnut kolmijakoisen rytmin. Kuuntelin kuitenkin enemmistöä ollen samalla hienotunteinen eri mieltä olevan lapsen kanssa.

Olisin voinut enemmän miettiä kenet laittaa samaan ryhmään, valitessani ryhmiä rytmien harjoitteluun. Ensimmäisessä ryhmässä molemmat lapset olivat vähän ujoja. Toisen heistä olisi kannattanut laittaa siihen ryhmään, missä oli kolme lasta ja ottaa puolestaan kyseisestä ryhmästä rohkeampi lapsi ensimmäiseen ryhmään. Palautekeskustelua käydessämme kävi ilmi, että kaiken kaikkiaan lapset jaksoivat hyvin keskittyä, vaikka rytmin harjoittelu ei ollut niin helppoa. Tosin, joillakin lapsista oli enemmän pitkäjänteisyyttä kuin toisilla. Huomasin, että lapset kuuntelivat hyvin, esittäessäni kahta laulua. Palautekeskustelussa tuli esille, että oli hyvä, kun laulun sai ensin kuunnella ja sitten toisella kerralla sai tehdä liikkeitä laulun mukana. Oli myös hyvä, kun otin soittimet mukaan. Ne olivatkin lapsille entuudestaan tuttuja. Päiväkodin työntekijä sanoi, että lapset eivät olleet vähään aikaan soittaneet rytmisoittimilla. Olikin hyvä, että tällä kertaa lapset saivat soittaa.

7.1.4 Laulun tyyli

Neljänteen toimintakertaan osallistui viisi lasta. Toimintakerran tavoitteena oli valita laulumme tyyli ja tahti. Tavoite valita laulun tyyli toteutui. Päätimme, että laulumme olisi iloinen ja sen tyyli olisi osaksi polkkamainen ja osaksi humppamainen. Laulun tahdin päättäminen jäi tältä kerralta pois, koska aika loppui. Palautekeskustelussa kävi ilmi, että olin valinnut sopivat laulut toimintakerralle. Ne olivat lapsille tuttuja. Työntekijän mukaan toimintakerrassa oli hyvä määrä leikkejä, mikä auttoi lapsia keskittymisessä jaksamiseen. Oli myös hyvä, että tyyleistä oli kolme vaihtoehtoa, joista valita. Ryhmässä ajatukset nimittäin jakautuvat. Jos vaihtoehtoja olisi ollut enemmän, tyylin valitseminen yhdessä olisi voinut olla hankalampaa.

Työntekijä kertoi, että lasten oli helppo omaksua duuri ja molli. Hänen mukaansa oli kiva, että soitin itse pianoa toimintakerralla. Hän sanoi myös itse pitäneensä toimintakerrasta. Hänen mukaansa minulla oli kiva ja rauhallinen tyyli pitää toimintakertaa. Annoin myös lapsille huomiota kuuntelemalla, mitä heillä oli asiaa. Työntekijälle ”Bingo” –laulu oli tuntematon, joten myös hän hyötyi toimintakerrasta. Jatkossa hän voisi laulaa tätä laulua ryhmän muidenkin lasten kanssa. Palautekeskustelussa pohdin, miten yhdistäisimme valitsemamme humpan ja polkan laulumme. Työntekijä ehdotti, että voisimme tehdä kaksi eri versiota ja sitten päättää, kumman otamme.

7.1.5 Tarina lauluksi

Viidenteen toimintakertaan osallistui kuusi lasta. Tavoitteena oli sovittaa tekemämme tarina laulun muotoon. Tavoitteen toteutuminen jäi vajaaksi, mutta saimme kuitenkin yllättävän paljon aikaiseksi. Sanojen muotoileminen ja tarinan saattaminen tietynlaiseen muotoon oli lapsille hieman vaikeaa hahmottaa. Myös itse jouduin suunnitteluvaiheessa pätkäilemään, miten minun tulisi toteuttaa tuleva toimintakerta. Rajaus neljään säkeistöön ja niiden pääaiheisiin oli hyvä keino. Tämä helpotti meitä pääsemään eteenpäin. Vaikka lapsille oli haasteellista keskittyä, he kuitenkin jaksoivat keskittyä loppuun asti vielä tuokion venyttyä kymmenen minuuttia yli tuokion suunnitellusta

ajasta. Keskustelimme päiväkodin työntekijän kanssa, että myös "känkkäränkkäämulla", väsymyksellä ja ennen tuokiota olleilla riidoilla oli vaikutusta lasten käyttäytymiseen.

Itse koin pientä turhautumista tuokion aikana. Palautekeskustelussa tuli esille, että kun huomaa, että jokin ei toimi, niin kannattaa heittää jotain innostavaa. Ehkä tämä kerta olisi voinut onnistua paremmin, jos tarinan luomisen vaiheessa olisi jo huomioitu riimejä. Kuitenkin päiväkodin työntekijän sanojen mukaan, lapsille se, että he pääsevät tekemään jotakin, mitä he eivät ole ennen tehneet, on tärkeämpää kuin itse tuotos. Keskustelimme päiväkodin työntekijän kanssa, että voisin itse vielä muuttaa laulua selkeämpään muotoon ja kysyä sitten lapsilta mielipidettä. Tekisin tämän ajan rajallisuuden vuoksi.

7.1.6 Melodia ja säestys

Kuudenteen toimintakertaan osallistui viisi lasta. Tavoitteena oli luoda laulumme melodia ja säestys. Onnistuimme säveltämään melodian. Säestystä emme ehtineet tehdä, koska siihen ei riittänyt aikaa. Keksimäni keino melodian luomiseksi osoittautui hyväksi. Lapsille oli jotain konkreettista, eikä tarvinnut laulaa, jos halusi ehdottaa jotain. Sai sanoa, mihin suuntaan "leikkiukkoa" liikutettaisiin. Myös palautekeskustelussa tuli ilmi, että konkreettinen "leikkiukko" oli hyvä idea, ja se oli myös lapsista hauskaa. Lapset pääsivät hyvin vaikuttamaan melodian tekemisessä. Oli hyvä, kun lapset saivat myös itse tulla lopuksi kokeilemaan "leikkiukon" liikuttamista.

Toimintakerran loppua kohden lasten keskittyminen alkoi loppumaan ja he alkoivat vähän koheltamaan. Toisaalta kuten palautekeskustelussa puhuimme, tämän ikäisiltä lapsilta ei voida odottaakaan keskittymistä yli puolen tunnin. Vaikka unohdin melodian, jota olimme työstämässä, oli hyvä, että sanoin sen lapsille suoraan. Lapsista se oli hauskaa. Lapsista oli hauskaa myös, kun menin sanoistani sekaisin. Vaikka unohdin aluksi säveltämämme melodian ja jouduin turvautumaan pidempiin esimerkkipätkiin melodian vaihtoehtoja antaessani, tärkeintä oli, että lapset saivat kokea tehneensä laulun itse. Alussa ehdottamani muutokset laulun sanoihin oli lasten kuulemisen kannalta hyväksyttävät, kuten päiväkodin työntekijä sanoi. Muutin sanoja niin, että sitä

oli helpompi oppia laulamaan. Lasten kanssa tekemämme laulun sanojen idea ei muuttunut, vaikka muokkasinkin vielä sanojen muotoilua. Lisäksi kysyin lapsien mielipidettä muutoksista. Toisaalta, päiväkodin työntekijän sanojen mukaan kaikkihan käy lapsille, kunhan sen osaa markkinoida heille oikein.

7.1.7 Laulun harjoittelu

Seitsemänten toimintakertaan osallistui kuuden laulun luomisprosessiin osallistuvan lapsen lisäksi kuusi esikoululaista. Toimintakerran tavoitteena oli, että lapsiryhmä osaisi esittää tekemämme laulun. Laulua ei opittu aivan ulkoa ja kunnolla, koska harjoitteluun varattu aika oli rajallinen. Silti lapset oppivat laulun riittävän hyvin. Oli hyvä, että esikoululaisia oli mukana. Tavoite harjoitella valmista laulua toteutui. Myöhemmin palautekeskustelussa tuli esille, että tulevan esiintymisen jännittäminen vaikutti laulun oppimiseen, vaikka laulu opittiinkin yllättävän hyvin.

Palautekeskustelussa seitsemännen tuokion jälkeen, päiväkodin työntekijä sanoi, että lapset jaksoivat yllättävän hyvin harjoitella. Lisäksi hän sanoi, että ei haittaisi, vaikka kaikesta ei saisi esityksessä selvää. Hänen mukaansa laulua harjoitellessa olisimme voineet toistaa vain pelkät sanat yhdessä ennen laulamaan aloittamista. Hyvää oli kuitenkin se, että opettelimme yhtä säkeistöä kerrallaan toistaen samaa säkeistöä. Hyvää oli myös se, että en ottanut heti pianosäestystä, vaan harjoittelimme ensin ilman pianoa. Keskustelimme siitä, kun toimintakerran aikana ei ollut aikaa keskittyä säestyksen tekemiseen tarkemmin. Muuten lapsien keskittyminen olisi herpaantunut. Jos olisimme halunneet paneutua myös säestyksen tekemiseen, sitä varten olisi pitänyt varata oma tuokionsa. Päiväkodin työntekijän mielestä ei haitannut, vaikka säestys -osio jäikin pienemmälle. Lapset olivat kuitenkin siinä mielessä vielä melko pieniä. Kuitenkin lasten kuuleminen tuli näkyviin säestyksen luomisessa niin, että kysyin lapsilta mielipidettä ehdottamistani soinnuista.

7.1.8 Laulun esittäminen

Kahdeksanteen toimintakertaan osallistui kuusi laulun luomisprosessiin osallistuvaa lasta, kuusi esikoululaista sekä yleisö. Tavoitteena oli esittää tekemämme laulu ja se toteutui. Esitys meni hyvin, vaikka olimme vain muutaman kerran harjoitelleet laulua. Osa lapsista jännittivät esiintymistä, mutta kaikki olivat kuitenkin hyvin esityksessä mukana. Toimintakerta oli melko onnistunut lopetus yhteiselle laulun luomisprosessillemme. Vaikka esitys meni hyvin, toimintakerta venyi vähän pitkäksi, koska haastattelin vielä lapsia koko laulun luomisprosessia ajatellen. Haastattelua tehdessäni lasten keskittyminen herpaantui. Jälkeenpäin ajateltuna olisin voinut haastatella lapsia toisena kertana, jotta olisin saanut kattavampia vastauksia.

7.1.9 Koko prosessin tavoitteiden toteutuminen

Laulun luomisprosessin ensimmäinen tavoite oli laulun tekemisen toteutuminen. Saimme tehtyä laulun yhdessä niin, että lapset saivat vaikuttaa monessa asiassa laulun sisältöön. Kokonaisuuden kannalta laulussa ei olisi ehkä tarvinnut olla niin monta säkeistöä. Kaikki lapset eivät oppineet laulamaan laulua itsenäisesti niin vähällä harjoitusajalla. Tarinan luomisessa olisi voinut rajata vielä enemmän sanoja. Kuitenkaan en tiedä, kuinka paljon olisi kannattanut jättää pois, koska ajatuksena oli kuunnella lasten tärkeitä ideoita. Palautekeskustelussa tuli esille, että olisimme voineet tehdä kertosäkeistön, mikä olisi helpommin jäänyt mieleen. Työntekijöiden mielestä laulun kesto ei ollut liian pitkä, vaan siinä oli ehkä liikaa sanoja. He kuitenkin lisäsivät, että lapset olivat itse olleet tekemässä sanoja, joten siinä mielessä he muistivat ne.

Toinen tavoite oli taiteellisen luomisen elämyksien tarjoaminen. Kokonaisuudessaan laulumatka tarjosi elämyksiä: teimme tarinan yhdessä, harjoittelimme rytmiä, tutustuimme tyyliihin, teimme melodian, harjoittelimme laulua ja esitimme sen. Laulumatka antoi lapsille kokemuksen pitkäjänteisestä työskentelystä. Heille annettiin mahdollisuuksia vaikuttaa lauluun, mutta samalla heitä autettiin vaikeissa asioissa, kuten tarinan muuttamisessa laulun muotoon. Palautekeskustelussa päiväkodin työntekijöiden mukaan lapset saivat kokemuksen siitä, että kaikki ei tule valmiiksi yhdellä kerralla. Työntekijöiden mukaan laulun luomisprosessin lapsiryhmään valituille lapsille

prosessi oli oppimisen paikka. Esitystä katsoneet lapset taas saivat elämyksen katsoa projektin valmista työtä. Päiväkodin työntekijät kertoivat, että laulun luomisprosessi meni hienosti maaliin asti. Prosessiin osallistuneille lapsille jaetut diplomit antoivat laulumatkasta heille muiston. Laulun luomisprosessin päätös oli selkeä ja juhlallinen. Päiväkodin työntekijät lisäsivät vielä, että lapset ymmärsivät viimeisellä toimintakerralla, että projektimme oli tullut päätökseensä.

Kolmas tavoite oli lasten musiikillisten taitojen kehittäminen. Kun ajatellaan, että tekemällä oppii, voidaan tulla johtopäätökseen, että laulun luomisprosessin aikana lasten musikaaliset taidot kehittyivät tekemisen kautta. Toimintakertojen aikana tutustuttiin rytmeihin ja harjoiteltiin niitä, harjoiteltiin omaa laulua, tutustuttiin eri tyyliin kuunnellen ja musiikin mukana liikkuen, keskityttiin yhdessä laulujen sanojen muotoihin, ja sävellettiin laulu eri kokoisten kynttilöiden avulla. Lisäksi lasten antamista palautteista prosessiin liittyen, tulee esille, mitä he oppivat toimintakerralla muun muassa musiikillisiin taitoihin liittyen. Tätä käsitellään lisää tulevassa osiossa: ”Lasten arvioinnit ja mitä niistä voi päätellä.”

Loppupalauttekeskustelussa vaihtaessamme ajatuksia musiikillisten taitojen kehittymisen osalta, esiin nousi tyyliin tutustuminen. Olin havainnollistanut neljännellä toimintakerralla kolmea eri musiikkityyliä hyvin. Vaikka lapset sanoivat, että eivät oppineet mitään uutta kyseisen toimintakerran aikana, päiväkodin työntekijöiden mielestä heille kuitenkin annettiin tietoa erilaisista tyyleistä ja rytmeistä. Työntekijöiden mielestä lapset oppivat laulun luomisprosessin aikana, että mitä kaikkea laulun tekemisessä täytyy ottaa huomioon. He oppivat myös, että mitä laulun tekeminen vaatii, ja saivat siitä kokemuksen.

Laulun luomisprosessin tarkoituksena oli myös yhteisöllisyyden lisääminen ja osallisuus toteutuminen. Itsessään se, että teimme yhdessä valmiin laulun, lisäsi laulun luomisprosessiin osallistuneiden yhteisöllisyyttä. Pääsimme tavoitteeseen yhdessä. Palauttekeskustelussa mietimme, miten valmis laulu voisi lisätä koko Tamburiinien ryhmän yhteisöllisyyttä. Päiväkodin työntekijöiden mukaan tekemämme laulu oli laulettavissa ja opittavissa koko ryhmässä. Näin ollen laulua voisi jatkossa laulaa koko ryhmän kanssa. Työntekijät halusivatkin saada laulun sanat itsellensä.

Kaikki laulun luomisprosessiin osallistuneet lapset saivat vaikuttaa laulun sisältöön. Päiväkodin työntekijätkin totesivat palautekeskustelussa, että lapset pääsivät joka kerralla vaikuttamaan ainakin johonkin. Osallisuus siis koko prosessissa toteutui. Tätä tukee myös päiväkodin työntekijöiden antama palaute, jonka mukaan laulun sanoista ja aiheista tunnisti, ketkä olivat olleet tekemässä laulua. Kaikki lapset saivat heidän mielestään laulun sanojen tekemisessä itsensä kuuluviin, ja olin huomionnut hiljaisempiäkin lapsia. Lisäksi tuokiassa, jossa tutustuimme eri tyyleihin, olin tehnyt gallupin siitä, tehtiinkö humpan- vai polkantyylinen laulu. Keskustellessamme tuli esiin kuitenkin myös se, että lapset eivät olleet saaneet vaikuttaa siihen, ketkä pääsivät laulun luomisprosessin lapsiryhmään. Lopuksi vielä osallisuuden toteutumiseen liittyä lapsien osallistuminen toimintakertoihin. Epätasaisen osallistumisen vuoksi kaikki lapset eivät pystyneet vaikuttamaan joka kerta laulumme sisältöön. Jos ei nimittäin ollut toimintakerran aikana päiväkodissa, ei pystynyt vaikuttamaan.

7.2 Lasten arvioinnit ja mitä niistä voi päätellä

Tämä osio sisältää lasten arvioinnit sekä toimintakertoihin että koko laulun luomisprosessiin liittyen. Lisäksi tuon esille niistä johdetut päätelmät. Kysyin lapsilta palautetta jokaisen tuokion jälkeen. Olimme haastattelutilanteissa ryhmään kokoontuneina. Ensimmäisellä toimintakerran lopussa esittämäni kysymykset lapsille olivat: ”Miltä tuokio tuntui?” ja ”Mikä oli kivaa?”. Tällä kertaa en vielä merkinnyt ylös jokaisen lapsen henkilökohtaista vastausta, sillä kysyin kysymykset yhteisesti kaikilta. Merkitsin ylös vain yleisesti, mitä lapset olivat mieltä.

Toisesta toimintakerrasta seitsemänteen kertaan, kysyin jokaiselta lapselta omalla vuorollaan mielipidettä kuluneesta toimintakerrasta. Merkitsin vastaukset ylös muistiinpanoihini jokaisen lapsen kohdalla. Kysymykset, joita esitin, olivat: ”Oliko kivaa?”, ”Mikä oli kivaa?” ja ”Opitko mielestäsi jotakin?”. Aina en kysynyt jokaista kysymystä, mikä riippui tilanteesta ja lapsesta. Numeroin lapset toisen toimintakerran jälkeen. Koska haastattelin lapsia kahdeksannen toimintakerran lopussa liittyen koko laulun luomisprosessiin, ei ollut aikaa keskittyä haastatteluun jokaisen lapsen kanssa erikseen erityisesti kahdeksatta toimintakertaa koskien. Selvitin siis vain yleisesti lasten kanssa keskustellen, mitä lapset olivat mieltä viimeisestä kerrasta.

Lasten palautteet liittyvät erityisesti opinnäytetyön tavoitteiden: elämyksien tarjoamisen ja musiikillisten taitojen kehittämisen, toteutumisen arviointiin. Esitettyjen kysymysten tarkoituksena on saada selville, ovatko lapset saaneet toimintakerroista elämyksiä, ja ovatko he musiikillisesti kehittyneet.

7.2.1 Lasten arviointi toimintakerroista

Noin puolet lapsista sanoivat pitäneensä ensimmäisestä tuokiosta, mutta puolet sanoivat päinvastoin. Tämä jälkimmäinen vastaus saattoi johtua siitä, että kyseisillä lapsilla oli pieni "esittäminen" meneillään. Päiväkodin työntekijän mukaan lasten käytös toimintakerran aikana kuitenkin kieli siitä, että he viihtyivät. Kun kysyin lapsilta, mikä oli kivaa, he vastasivat, että "Vanha kissa nukkuu" -laulu. Tämän osalta voi päätellä, että lapset saivat jollain tasolla elämyksen musiikkileikistä. Kuitenkin elämyksen saamista hankaloitti se, että emme vielä tunteneet toisiamme kovin hyvin, ja lapset tuntuivat hieman ujoilta.

Kaikkien niiden lasten mielestä, jotka osallistuivat toiseen toimintakertaan, kerta oli kiva. Lapsen 1 mielestä kivaa oli se, kun me teimme tarinan. Hän oppi mielestään sen, että ei enää kiukuttele, kun tulee hoitoon. Päättelin tämän vastauksen johtuvan siitä, kun tehdessämme tarinan ensimmäistä lausetta: "Dinosaurius räyhäisee leikkihuoneessa," päiväkodin työntekijä sanoi monen lapsen olevan "räyhäiseviä" dinosauruksia tullessaan aamulla hoitoon. Lapsen 2 mielestä "Pokepallo" oli kivoin. Lapsen 3 mielestä kivointa oli bussi. Lapsen 4 mielestä oli kivointa, kun kätyrit menivät viidakoon. Lapsen 5 mielestä kaikki oli kivaa. Hän ei ollut ennen tehnyt vastaavanlaista. Lapsen 6 mielestä kivaa oli askartelu –juttu. Vastauksista voidaan päätellä, että toimintakerta oli onnistunut. Lapset saivat elämyksen tarinan luomisesta ja jokainen sai tuoda esille oman asiansa laulun tarinaan liittyen.

Kaikki toimintaan osallistuneet lapset pitivät kolmannesta toimintakerrasta. Lapsen 1 mielestä kivaa oli juokseminen. Hän oppi mielestään soittamaan. Lapsen 2 mielestä soittimet olivat kivoja. Lapsen 3 mielestä soittaminen oli kivaa ja hän oppi mielestään rytmin soittamista. Lapsen 4 mielestä "Bingo" –laulu oli kiva ja hän oppi mielestään

sen laulun rytmin. Lapsen 5 mielestä soittaminen oli kivaa ja hän oppi mielestään rytmin soittamista. Lapsen 6 mielestä soittaminen oli kivaa ja hän ei mielestään oppinut mitään. Lapsen 7 mielestä ”Bingo” –laulun laulaminen oli kivaa ja hän oppi mielestään soittamaan. Lasten vastauksista voi päätellä, että he saivat kolmannelta toimintakerrasta elämyksiä ja toimintakerralla tehtiin heitä miellyttäviä asioita. Toimintakerta myös kehitti lasten musikaalisuutta rytmisoittimilla soittamisen osalta, sillä tekemällä lapset oppivat. He myös vaikuttivat pitävän soittamisesta, mikä motivoi heitä soittamaan ja näin ollen kehittymään soittamisessa.

Kaikki toimintaan osallistuneet lapset sanoivat pitäneensä neljännestä toimintakerrasta. Lapsi 2 sanoi pitäneensä laulusta ja ”Muumijumpasta”. Hänen mielestään hän tiesi polkasta, marssista ja humpasta jo aiemmin, joten hän ei mielestään oppinut uutta. Lapsi 3 piti kaikesta, eli laulamisesta, ”Muumijumpasta”, ”Elefanttimarssista”, ”Bingo” –laulusta ja surullisestakin laulusta. Hän ei mielestään oppinut mitään uutta. Hänen sanojensa mukaan ”kaikki oli tuttua kauraa.” Lapsi 4 piti surullisesta laulusta, pianon äänestä, ”Bingo” –laulusta ja hänen mielestään tyylit: polkka, humppa ja marssi, olivat tuttuja hänelle. Lapsi 5 piti laulamisesta ja kaikista lauluista. Hänenkin mielestään kaikki oli ”ihan tuttua kauraa.” Lapsen 7 mielestä ”Bingo” –laulu oli kiva. Hän ei mielestään oppinut mitään uutta. Kysytyäni uudestaan kaikilta lapsilta yhteisesti, että oliko kaikki todella kaikille aikaisemmin tuttua, sain uudestaan myöntävän vastauksen ihmettelyyni. Palautekeskustelussa kuitenkin päiväkodin työntekijä sanoi lasten vastauksen saattaneen johtua siitä, että toimintakertaan valitsemani laulut olivat lapsille entuudestaan tuttuja. Lasten vastausten perusteella voi päätellä, että toimintakerta antoi taas kerran lapsille elämyksiä, sillä toimintakerrasta pidettiin.

Lapsien vastaukset viidennestä toimintakerrasta olivat vaihtelevia. Lapsen 1 mielestä toimintakerta ei ollut kiva, koska se kesti niin kauan. Hän ei osannut sanoa, oppiko hän jotain uutta. Lapsi 2 sanoi pitäneensä toimintakerrasta. Kuitenkaan hän ei ensin osannut sanoa, mikä oli kivaa. Kun ehdotin, että pitikö hän dinosauruksesta, hän vastasi kyllä. Hän ei mielestään oppinut mitään uutta. Lapsen 3 mielestä tuokio ei ollut kiva, koska oli vaikeaa. Hänelle kaikki oli hänen sanojensa mukaan ”tuttua kauraa.” Lapsi 4 piti tuokiosta. Sanat ja riimit olivat hänen mielestään kivoja. Myös lapsi 5 piti tuokiosta. Hän sanoi pitäneensä kaikesta, paitsi vähän oli myös tylsää ja vaikeaa. Hän ei mielestään oppinut mitään uutta. Lapsi 7 sanoi pitäneensä tuokiosta, mutta hän ei

osannut sanoa, mikä oli kivaa. Hän ei mielestään oppinut mitään uutta. Kysyimme vielä päiväkodin työntekijän kanssa uudelleen, että olivatko riimit lapsille jo aiemmin tuttuja. Saimme vieläkin myöntävät vastaukset. Lasten vastaukset antavat ymmärtää, että lapset 2, 4, 5 ja 7 saivat toimintakerrasta elämyksiä, koska he sanoivat pitäneensä siitä. Lapsille 1 ja 3 toimintakerta vaikutti olevan tylsä ja vaikea, joten elämyksen saaminen jäi vajaaksi.

Lapsi 1 piti kuudennesta toimintakerrasta. Hän piti siitä, kun sai itse tulla liikuttamaan "leikkiukkoa". Hän oppi melodian tekemistä. Lapsi 2 piti myös tuokiosta. Hänen mielestään kivaa oli melodian tekeminen. Hän ei mielestään oppinut tuokion aikana uutta. Lapsen 3 mielestä melodian tekeminen kuulosti hassulta. Hänestä oli hauskaa, kun jokaisella kynttilällä oli oma ääni. Hänen mukaansa hän on tehnyt mummilassa melodiaa. Lapsi 5 ei osannut sanoa pitikö hän tuokiosta. Hänen mielestään oli kuitenkin kivaa tehdä yhdessä melodiaa. Hän ei mielestään oppinut mitään uutta. Lapsen 7 mielestä tuokio oli kiva. Hänestä oli kivaa, kun "leikkiukko" hyppeli kynttilöiden päällä. Hän oppi tuokion aikana melodian tekemistä. Vastauksista päätellen, tuokio oli lapsille elämyksellinen ja heillä oli hauskaa. Lapsi 1 ja 7 vastasivat oppineensa melodian tekemistä, joten heidän vastaustensa perusteella heillä tämä taito kehittyi.

Lapset pitivät seitsemännestä toimintakerrasta. Lapsi 1 piti laulun opettelemisesta. Hänen mielestään oli kivointa, kun me esittelimme laulun. Ensin hän sanoi, että ei oppinut mitään uutta. Kuitenkin, kun kysyin, oppiko hän laulamaan tekemämme laulun, hän vastasi myöntävästi. Lapsen 2 mielestä kivointa oli laulaminen. Hän ei mielestään oppinut uutta. Lapsi 3 ei ollut "juttutuulella" kysyessäni hänen mielipidettään, mutta tuokion aikana hän lauloi hienosti mukana. Lapsi 4 piti kaikesta. Hän oppi mielestään laulustamme kaikki säkeistöt. Myös lapsi 5 vastasi pitäneensä kaikesta. Hän oppi mielestään tekemämme laulun. Lapsen 7 mielestä kivointa oli laulaminen. Hänkin oppi mielestään tekemämme laulun. Vastauksista päätellen lapset oppivat yhdessä tekemämme laulun ja toimintakerrasta suurimmaksi osaksi pidettiin. Lapset saivat elämyksen oman laulun opettelemisesta.

Kahdeksannesta tuokiosta sain selville, että yleisesti lasten mielestä kerta oli kiva, ja esiintyminen oli heidän mielestään kivaa. Totesimme yhdessä lasten kanssa, että he

oppivat olemaan yleisön edessä. Taas kerran voi päätellä, että lapset saivat elämyksen, koska he pitivät oman laulun esittämisestä, ja toimintakerta oli heidän mielestään kiva.

7.2.2 Lasten arviointi koko prosessista

Seuraavaksi kerron lasten antamat palautteet liittyen koko laulun luomisprosessiin. Kysyin heiltä, että pitivätkö he projektista, mikä oli projektin aikana kivointa, oppivatko he laulumatkan aikana jotain uutta laulun tekemisestä, ja että mitä mieltä he olivat tekemästämme laulusta. Kaikki haastatteleman kuusi lasta sanoivat, että laulun luomisprosessi oli kiva. Heidän kaikkien mielestä myös tekemämme laulu: ”Rytmin päiväkotipäivä”, oli hyvä laulu.

Lapsen 1 mielestä kivointa laulumatkassa oli laulaminen. Hän oppi mielestään tekemämme laulun. Lapsen 2 mielestä laulaminen oli kivointa. Hän oppi rytmejä ja tekemämme laulun. Lapsen 3 mielestä oli kivaa, kun muutimme sanat lauluksi. Hän oppi mielestään koko laulun. Lapsen 4 mielestä kivointa oli, kun teimme laulun loruksi. Hän piti myös melodian tekemisestä. Hän oppi mielestään laulun laulamista ja esiintymistä. Lapsen 5 mielestä kaikki oli kivaa. Hän piti ”Bingo” –laulusta, ja siitä, kun käsitelimme humppaa. Hän ei mielestään oppinut mitään uutta. Myös lapsen 7 mielestä kaikki oli kivaa. Hänestä oli kivaa, kun sävelsimme kynttilöillä melodian. Hän oppi tekemään laulun.

Lasten palautteista päätellen, lapset olivat tyytyväisiä tekemäämme lauluun. Koska he pitivät laulun luomisprosessista, koko laulun luomisprosessia ajatellen, elämysten tarjoaminen onnistui. Lapsilla oli myös omat mielipiteensä siitä, mistä he pitivät eniten. Olimme kerranneet koko laulun luomisprosessin toimintakerrat nopeasti laulumatka -piirustuksen avulla ennen lasten haastattelua. Tämä auttoi lapsia muistamaan ja vastaamaan. Melkein kaikki lapset, joita haastattelin, eli lapset 1, 2, 3, 4 ja 7, vastasivat oppineensa jotakin laulun luomisprosessissa. Tämän perusteella voidaan päätellä, että lasten musiikilliset kyvyt kehittyivät.

7.3 Kohderyhmän hyödynsaanti

Viimeisessä palautekeskustelussa päiväkodin työntekijöiden kanssa, työntekijät kertoivat pitäneensä siitä, että laulun luomisprosessi toteutettiin heidän ryhmässään. Opinnäytetyöstä oli hyötyä heidän lapsiryhmälleen, Tamburiineille. Se tarjosi lapsiryhmälle musiikkia monipuolisesti työntekijöiden oman perustekemisen lisäksi. Heistä oli mukava saada erityistä toimintaa omaan ryhmäänsä ja he kertoivat lasten odottaneen tuokioita. Työntekijät kertoivat myös saaneensa lisää ideoita opinnäytetyön tarjoamien tuokioiden myötä. He olivat muun muassa laulaneet lasten kanssa heille aiemmin tuntematonta ”Bingo” -laulua paljon. Työntekijöiden mielestä laulun luomisprosessi oli hyvä kokonaisuus ja heille jäi siitä positiivinen olo.

7.4 Aikataulu ja siinä pysyminen

Suunnittelin toimintakertojen kestävän 30 minuuttia. Aluksi toimintakerrat pysyivät hyvin aikataulussa, mutta loppua kohden ne alkoivat venyä 40-45 minuuttiin. Esimerkiksi viidennellä toimintakerralla, jossa muutin tarinan laulun muotoon ja kuudennella toimintakerralla, jossa teimme melodian, aika alkoi loppua kesken. Tällöin minun piti karsia jostain, jotta toimintakerta ei venyisi enempää. Tein nimittäin hieman sanojen osalta keskeneräisen laulumme muotoilun itse loppuun viidennen toimintakerran jälkeen, kuten käy ilmi osiosta ”Toimintakertojen toteutuminen”. Kuudennelta toimintakerralta, jossa sävelsimme melodian, jätin puolestaan säestyksen tekemisen kokonaan pois. Kuitenkin pieniä muutoksia lukuun ottamatta pysyimme toimintakeroilla aikataulussa, ja toimintakertojen pääsisällöt pysyivät niille rajatun ajan sisällä. Lisäksi palautekeskustelussa päiväkodin työntekijät sanoivat, että kaikki tuokiot olivat sopivan mittaisia.

Mitä toimintakertojen ajankohtiin tulee, pystyimme toteuttamaan toimintakerrat niille sovittuina päivinä. Myös päiväkodin työntekijät olivat mielissään siitä, että saimme sovittua ajankohdat laulun luomisprosessin toteuttamiselle.

7.5 Arvioinnissa käytetyt työtavat sekä laulumatka -piirustuksen hyödyllisyys

Opinnäytetyössä hyödyntämäni palautekeskustelut osoittautuivat hyödyllisiksi. Palautekeskustelujen myötä sain selville päiväkodin työntekijöiden näkemyksiä laulun luomisprosessiin liittyen, mikä puolestaan antoi lisää näkökulmia laulun luomisprosessin tavoitteiden toteutumisen arviointiin. Samalla keskustelut vahvistivat tavoitteiden toteutumisen arvioinnin luotettavuutta, kun oli muitakin mielipiteitä omani lisäksi. Viimeisessä palautekeskustelussa totesimme päiväkodin työntekijän osallistumisen toimintakerroille olleen hyvä ratkaisu. Se, että päiväkodin työntekijä osallistui toimintakerroille, mahdollisti myös palautekeskustelujen käymisen heti toimintakerran jälkeen. Lisäksi sain palautekeskustelujen myötä kuulla, mitä hyötyä laulun luomisprosessista oli päiväkodin lapsiryhmälle.

Toisena keinona arvioida tavoitteiden toteutumista käytin lasten haastattelemista. Tämä osoittautui hieman haasteelliseksi. 4- ja 5 -vuotiailla lapsilla oli nimittäin jollain tasolla haasteellista vastata haastattelujen kysymyksiin. He tarvitsivatkin jonkin verran aikuisen apua ja johdattelua. Myös haastattelutilanne ja lasten mieliala vaikuttivat lasten vastauksiin. Haastattelutilanteessa kaikki esimerkiksi kuulivat toistensa vastaukset. Yleisesti ottaen joskus tämän ikäiset lapset osaavat vastata niin, että aikuinen huomaa lapsen tarkoittavan sitä, mitä hän sanoo. Joskus taas lapset sanovat haastatteluissa asioita, joita he eivät välttämättä täysin ymmärrä. He saattavat ikään kuin vastata vain vastaamisen vuoksi tai esimerkiksi matkia kaverin vastausta. Näiden asioiden vuoksi pelkästään lasten haastattelujen vastaukset eivät olleet riittävä peruste tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa, mutta ne antoivat suuntaa ja tukea.

Laulun luomisprosessin aikana kirjoitin muistiinpanoja. Kirjoitin toimintakertojen suunnitelmat, toteutukset sekä lasten ja työntekijöiden palautteet prosessin aikana ylös. Tämä auttoi minua paljon niin toimintakertojen kokonaisuuden hallinnassa kuin opinnäytetyöraportin kirjoittamisessa. Kuitenkin lasten palautteiden kysymiseen liittyen, olisin voinut jo heti ennen ensimmäistä toimintakertaa laatia kysymykset, joita kysyin lapsilta toisesta tuokiosta lähtien, ja kysyä jokaiselta lapselta vuorollaan jo ensimmäisellä kerralla nämä kysymykset. Lasten numeroinninkin olisin voinut tehdä ennen ensimmäistä tuokiota. Tällöin olisin saanut raporttiin esille lasten henkilökohtaiset vastaukset myös ensimmäisestä toimintakerrasta.

Lisäksi haluan vielä mainita, että laulumatka -piirustus toimi hyvin laulun luomisprosessin mukana. Myös viimeisessä palautekeskustelussa päiväkodin työntekijöiden kanssa, tämä nousi esiin. Laulumatka -piirustus konkretisoi hyvin laulun luomisprosessin alkua ja loppua sekä samalla havainnollisti tuokioiden kulkua.

8 POHDINTA

8.1 Valmiin laulun ja opinnäytetyön hyödynnettävyys jatkossa

Jatkoa ajatellen tekemämme laulu: ”Rytmin päiväkotipäivä”, on opittavissa, mutta siinä on melko paljon sanoja, ja se ei ole helpoin lastenlaulu opittavaksi lapsiryhmässä. Laulussa on sanojen vuoksi vaihtelevat rytmitykset, mikä tuo omat haasteensa laulun oppimiseen ja esittämiseen. Sen sijaan laulun melodia on joka säkeistössä sama ja selkeä, mikä taas on hyvä asia laulun oppimisen kannalta. Jos laulua haluaa opetella ja esittää, voi kiinnittää huomiota myös esittämistyyliin. Laulua voi säestää myös eri tavoilla riippuen siitä, minkä tyyliä sen haluaa esittää. Säestyksessä voi käyttää myös eri soittimia kuin pianoa.

Opinnäytetyöstä on hyötyä muidenkin päiväkotien työntekijöille kuin vain opinnäytetyön kohderyhmän työntekijöille, kun opinnäytetyö julkaistaan. Opinnäytetyöstä saa ideoita musiikin monipuolistamiseen päiväkodeissa. Opinnäytetyö tarjoaa yhden esimerkin, miten lapsiryhmän kanssa voi tehdä laulua ja esittää se. Kahdeksan toimintakertaa on kirjattu ylös laulun tekemistä varten, niiden toteutumista on arvioitu, ja tulevassa osiossa: ”Huomioita ja ideoita”, annetaan vielä lisää vinkkejä laulun tekemiseen liittyen lapsiryhmässä. Lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat eri päiväkodeissa ympäri Suomea voivat hyödyntää opinnäytetyön tarjoamaa esimerkkiä ja soveltaa sitä omaan työhönsä.

Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää yhteistyöpäiväkodissa tekemäni menetelmä -oppaan myötä. Laadin oppaan, jonka avulla voidaan tehdä laulu lapsiryhmän kanssa. Sen tarkoituksena on toimia yhteistyöpäiväkodin työmenetelmänä, jota koko päiväkotitoimi voi

jatkossa käyttää. Menetelmä -oppaaseen kirjasin, miten teimme laulun. Kirjoitin siihen myös huomioita ja ehdotuksia, miten toisellakin tavalla voi tehdä.

8.2 Huomioita ja ideoita

Laulua voi tehdä lapsiryhmän kanssa myös muilla eri tavoilla. Projektin voi toteuttaa suuremmassakin mittakaavassa, mikä pitäisi sisällään enemmän toimintakertoja. Tällöin laulun luomisen osa-alueisiin pystytään perehtymään tarkemmin. Lisäksi laulun luomisessa ei ole pakko toteuttaa aivan samaa järjestystä kuin tässä opinnäytetyössä, vaan laulun luomisen eri osa-alueisiin voi keskittyä myös muussa haluamassaan järjestyksessä.

Laulun sanojen tekemisessä kannattaa aloittaa laulun aiheen päättämisestä. Tässä opinnäytetyössä aikuinen päätti laulun aiheen, koska opinnäytetyön yksi tarkoituksista oli päiväkodin yhteisöllisyyden lisääminen. Laulun aihetta voi kuitenkin miettiä yhdessä lastenkin kanssa ja päättää vaikka äänestämällä, mikä esiin tulleista vaihtoehdoista valitaan. Ajattelen, että tähän tarvittaisiin ehkä oma toimintakertansa. Mitä laulun sanojen tekemiseen tulee, lapset voivat itsekin piirtää ideoita laulun sanoista sen sijaan, että aikuinen piirtää. Kannattaa kuitenkin huomioida, että lapsesta riippuu, kuinka kauan piirtämiseen menee aikaa. Lorupussikaan ei ole huono vaihtoehto. Siihen voi laittaa lasten piirtämät ideat, ja lapset voivat tulla omalla vuorolla nostamaan piirustuksia. Samalla voidaan pohtia lasten kanssa, minkälaisen lauseen piirustuksen ideasta voisi tehdä. Tässä kohtaa voi miettiä jo riimejä ja säkeistöjäkin.

Yksi toinen hyvä keino tehdä lasten kanssa lauluun tarina, on että lapset kertovat vuorollaan yhden lauseen. Seuraava lapsi aina jatkaa uutta lausetta edellisen lapsen kertomaan lauseeseen. Tällöin tarinasta saattaa tulla johdonmukaisempi, koska peräkkäin olevien lauseiden sanomat liittyvät toisiinsa. Tässä on kuitenkin haasteena se, uskaltavatko kaikki lapset ehdottaa jotakin. Onkin tärkeää, että jokainen lapsi kokisi olonsa turvalliseksi ryhmässä, jossa laulua tehdään, ja että he luottaisivat omiin kykyihinsä lauseen rakentamisessa. Lisäksi arvostavassa ilmapiirissä lapset uskaltavat tuoda omia ehdotuksiaan julki.

Myös laulujen rytmeihin voi perehtyä lasten kanssa syvemmin, ja esimerkiksi musiikkityylejä on monia, mistä valita ryhmälle sopiva tyyli. Voi myös miettiä, minkä tyylinen musiikki on ollut lapsiryhmässä kiinnostuksen kohteena ja hyödyntää sitä. Melodiaa voi säveltää ja säestystä voi tehdä muillakin tavoilla. Melodian säveltämisessä lasten kanssa voi esimerkiksi hyödyntää pianoa. Pianon koskettimista voi rajata pienen alueen keskeltä pianoa. Mitä yksinkertaisemman melodian haluaa tehdä, sitä pienemmän alueen pianosta kannattaa rajata. Rajatun alueen sisältä lapset voivat ehdottaa tai päättää melodian kulun. Lapset voivat joko itse koittaa koskettimilla, miltä eri melodiavaihtoehdot kuulostavat tai sitten aikuinen voi koittaa koskettimia, ja esittää lapsille eri vaihtoehtoja. Säestystä voi kehittää lasten kanssa muillakin soittimilla, esimerkiksi kitaralla ja rytmisoittimilla. Loppujen lopuksi, onkin kasvattajasta kiinni, kuinka ja miten tehdä laulua lasten kanssa.

8.3 Oma toiminta ja oppiminen

Tässä kohtaa kerron, mitä järjestämässämme loppupalautekeskustelussa tuli esille omaan toimintaan ja oppimiseen liittyen. Päiväkodin työntekijät kertoivat huomaneensa, että osasin hoitaa oman työni opinnäytetyön toteuttamisen osalta. Heidän puolestaan toimintani oli luontevaa niin lasten kanssa työskentelemisessä kuin yhteistyössä päiväkodin kanssa. Myös omasta mielestäni yhteistyömme päiväkodin kanssa oli luontevaa ja avointa molemmin puolin.

Keskustelimme palautekeskustelussa päiväkodin työntekijöiden kanssa muutamista asioista, joihin kannattaa oppimani perusteella kiinnittää huomiota. Ensimmäiseksi, kun pidetään tuokioita lasten kanssa, tuokiot kannattaa pitää aamupäivällä. Tällöin lapset jaksavat keskittyä paremmin. Tuokioiden pitämisessä tulee huomioida, miten tuotiansa lapsille esiin. Paljon nimittäin riippuu aikuisesta, miten lapset ovat. Kun tuokion lopussa kysytään lapsilta palautetta, kannattaa ensin kerrata lasten kanssa, mitä tuokiossa tehtiin. Tällöin lapset mahdollisesti kertovat paremmalla todennäköisyydellä, mistä he oikeasti itse pitivät. Samoin vältetään paremmin siltä, että kaikki lapset eivät vastaisi samalla tavalla sen vuoksi, etteivät muista mitä tehtiin. Lisäksi, kun las-

ten kanssa luodaan laulun melodiaa, kannattaa laittaa tehty melodia muistiin heti ensimmäisestä säkeestä alkaen. Ei kannata yrittää ensin säveltää koko säkeistön melodiaa, ja sitten vasta merkitä sitä ylös.

Neljännellä toimintakerralla, jossa päätimme laulumme tyylin olevan osaksi polkkaa ja osaksi humppaa on jäänyt mietityttämään. Vaikka neljännestä toimintakerrasta pidettiin ja saatiin tutustua eri tyyleihin, laulun luomisen kannalta tyylin valitseminen ei mielestäni ollut kovin merkittävää. Tehdessämme laulua eteenpäin, en osannut mielestäni tarpeeksi ottaa huomioon valitsemiamme tyylejä. Laulua harjoitellessamme en kiinnittänyt kovinkaan paljon huomiota laulun tyyliin. Pysin säästämään esityksessä polkkamaisesti, mutta en osaa sanoa, oliko esityksemme silti polkkamainen. Lisäksi meillä ei ollut aikaa siihen, että olisimme ensin tehneet polkantyylisen ja humpantyyllisen version, ja tämän jälkeen päättäneet niistä kumman otamme. Keskustelimme asiasta päiväkodin työntekijöiden kanssa. Heidän mukaan lapset eivät ehkä enää kiinnittäisi huomiota valmiiseen lauluun siinä mielessä, että oliko se tyyliään polkkaa vai humppaa. Oli kuitenkin hyvä, että lapset olivat saaneet sanoa mielipiteensä tyylistä. Kuitenkin ajattelen, että jatkossa tämän kaltaisen laulun luomisprosessin toteuttamisessa kannattaakin kiinnittää huomiota siihen, miten laulujen tyylit huomioidaan laulun tekemisessä. Mahdollista on myös jättää tyylikerta kokonaan pois ja miettiä vain laulua harjoiteltaessa, millä tyyllillä laulu esitettäisiin.

Elämäni ensimmäisenä opinnäytetyönä laulun luomisprosessi oli ainutlaatuinen kokemus. Sosionomi-opiskelijana taitoni musiikillisten tuokioiden pitämisessä kehittyivät. Sain lisää kokemusta ja varmuutta omaan tekemiseen. Minulla oli aiempaa tietämystä musiikin osalta, mutta tietoni laulun luomisesta lapsiryhmässä kasvoi perehtyessäni aiheen teoreettisiin lähtökohtiin. Myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) käsitteleminen syvensi tietämystäni varhaiskasvatukseen liittyen. Jatkossa voin hyödyntää opinnäytetyötäni omassa työssäni ja toteuttaa laulun luomisprosessin omassa lapsiryhmässä tai soveltaa sitä.

LÄHTEET

Bojner, G. & Bojner Horwitz, E. 2005. Mielihyvää musiikista. Suomentanut Salonen, S. 2007. Vantaa: WSOY

Eerola-Pennanen, P., Koivula, M. & Siippainen, A. 2017. Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.

Heikkilä, O. & Kari, V. 2002. Suuri lastenlaulu kirja. Helsinki: F-Kustannus Oy.

Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus.

Kaikkonen, M. & Ranta-Meyer, T. 1998. Lahjakkuus lentoon. Helsinki: Hakapaino.

Kivelä-Taskinen, E & Setälä, H. 2006. Rytmikylpy. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lampo, M. & Malte-Colliard, K. 2013. Voimaa taiteesta -opas. Tampere: Tammerprint. Viitattu 17.5.2018. http://www.voimaataiteesta.fi/uploads/pdf/Voimaa_tai-teesta.pdf

Leikisti www-sivut. Viitattu 17.5.2018. <http://www.leikisti.fi/laulaa-luritellen>

Leikkipankki www-sivut. Viitattu 17.5.2018. <http://leikkipankki.leikkipäivä.fi/Leikit/Tiedot/35>

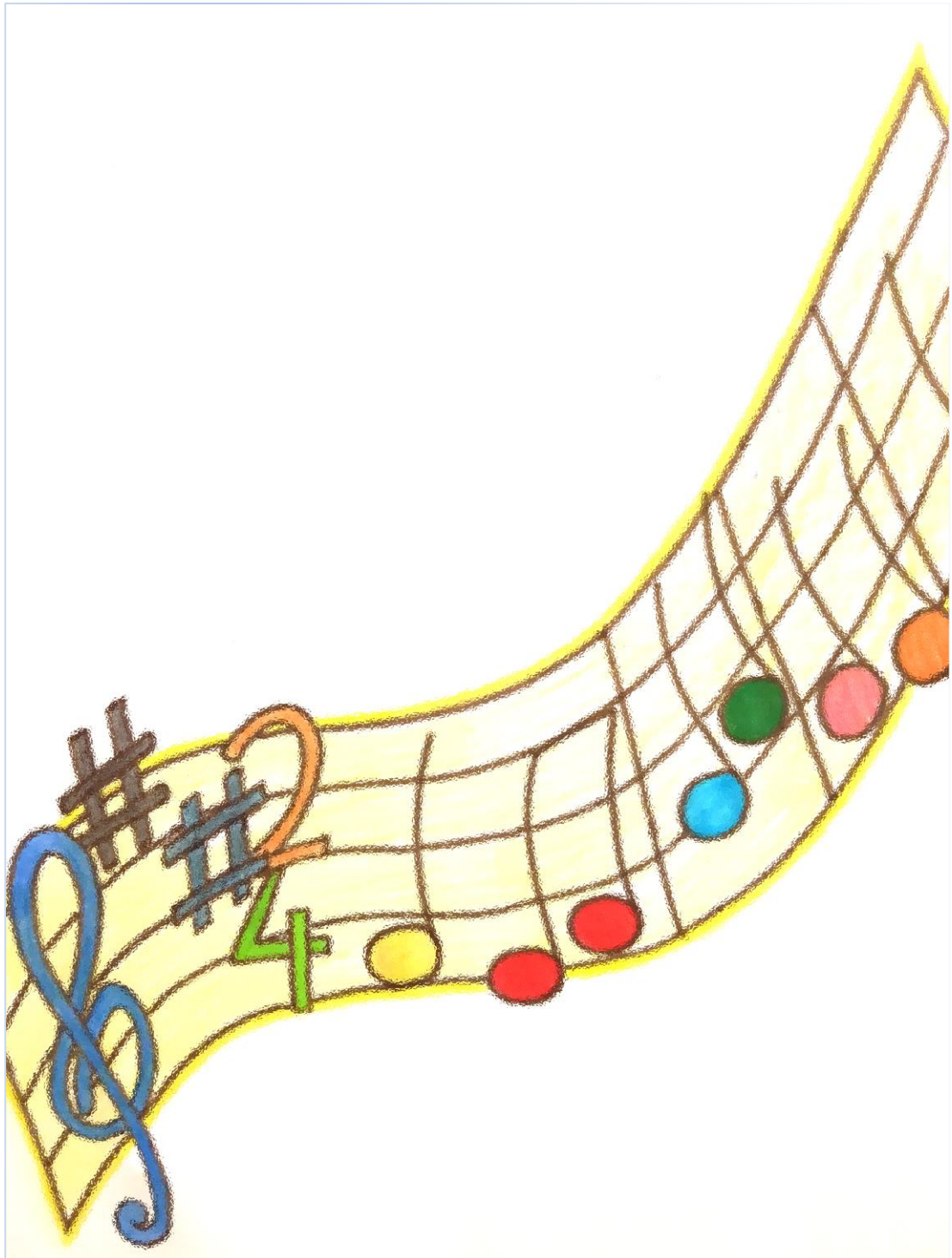
Nurmilaakso, M. & Välimäki, A. 2011. Lapsi ja kieli - Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino.

Opetushallitus 2016a. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Tanssi.net www-sivut. Viitattu 17.5.2018. <http://tanssi.net/fi/lajit/polkka.html>,
<http://tanssi.net/fi/rytmi/tanssilajit.html>

MENETELMÄ -OPAS LAULUJEN TEKEMISEEN
MUSIIKKIPÄIVÄKOTI RYTMILLE

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	3
2	KAHDEKSAN TUOKION MALLI	4
2.1	ENSIMMÄINEN TUOKIO: Laulun tekemisen prosessiin tutustuminen	4
2.2	TOINEN TUOKIO: Tarinan kehittäminen	5
2.3	KOLMAS TUOKIO: Rytmit	6
2.4	NELJÄS TUOKIO: Tyylit	7
2.5	VIIDES TUOKIO: Tarina lauluksi	8
2.6	KUUDES TUOKIO: Melodia ja säestys	9
2.7	SEITSEMÄS TUOKIO: Laulun harjoittelu	10
2.8	KAHDEKSAS TUOKIO: Laulun esittäminen	10
3	MUITA TAPOJA LAULUN TEKEMISEEN LAPSIRYHMÄSSÄ	11
	LÄHTEET	13

1 JOHDANTO

Tämä menetelmä -opas on tehty Musiikkipäiväkoti Rytmin työntekijöille. Oppaassa kerrotaan, mitä asioita kannattaa tehdä, jotta saadaan tehtyä yhdessä lapsiryhmän kanssa laulu sekä esitettyä se. Toisin sanoen, miten toteuttaa laulun luomisprosessi. Samalla opas tarjoaa työntekijöille keinoja elävöittää päiväkodin musiikkikasvatusta. Oppaan tekemisessä on hyödynnetty materiaalia: ”Voimaa taiteesta – Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla” (Tampereen yliopisto).

Opas sisältää opinnäytetyönä toteuttamani laulun luomisprosessin kahdeksan tuokiota. Sekä oman esimerkin että lisäehdotusten myötä, pyrin antamaan vinkkejä laulun luomisprosessin toteuttamiseen. Jokaisen yksittäistä tuokiota käsittelevän kappaleen alussa on kohta: ”Tiivistetysti.” Tähän olen kirjannut tiiviimpään muotoon, mitä tuokion aikana tehdään. Ajattelen, että tämän avulla on helpompi hahmottaa koko laulun luomisprosessin kokonaisuutta menetelmä -opasta käytettäessä. Lisäksi loppuun on koottu vielä huomioita ja ehdotuksia, millä muilla tavoilla laulua voi tehdä.

Rytmin päiväkotipäivä

1. Aa-mul-la päi-vä ruo-ka-sa-lis-ta al-kaa.
Aa-mul-la puu-ro hy-väl-le mait-taa mutt
EI-sa päin An-naa jää-tä tai-kaa.

2. Lapset aloittavat leikkimisen, ja dinosaurus huoneessa röyhäisemisen, ja Pikatsu roketiryhmän vastustamisen.

3. Bussilla mennään retkelle, siellä dinosaurus kaupungissa askartele, ja pokapallo pokemoneja nappailee.

4. Minionsit pihan viidakkossa kävelee, vaan kun askartelut valmistuu, ja päivä häviää, niin kaverukset lelut, ruuat ostamaan menee.

Toteutin laulun luomisprosessin Musiikkipäiväkoti Rytmissä syksyllä 2017. Ylhäällä olevassa kuvassa on prosessiin osallistuneen ryhmän kanssa tehty valmis laulu nimeltä: ”Rytmin päiväkotipäivä.” Ryhmässä oli 7 lasta.

2.1 ENSIMMÄINEN TUOKIO: Laulun tekemisen prosessiin tutustuminen

Tiivistetysti:

- 1. (Tutustumisleikkejä, jos lapset eivät ole ennestään tuttuja)**
- 2. Leikitään tuttua laululeikkiä**
- 3. Keskustellaan, mistä osista laulut koostuvat, hyödyntäen leikittyä laululeikkiä**

Aluksi on hyvä miettiä, mitä kaikkea laulun tekemisessä tulee ottaa huomioon. Hyvä toiminnallinen keino tässä, on leikkiä lasten kanssa jokin tuttu laululeikki. Opinnäytetyössä leikimme ”Vanha kissa nukkuu” -laulua. Sitä oli paljon laulettu lapsiryhmässä aiemminkin. Voi siis käyttää jotakin laululeikkiä, joka on lapsille jo aiemmin tuttu ja heidän mielestään mielenkiintoinen. Laululeikin jälkeen mietitään yhdessä lasten kanssa, mistä osioista laulut koostuvat. Mietitään esimerkiksi, mistä laulussa laulettiin, millainen rytmi, tahti ja tyyli siinä oli, sekä millainen melodia ja säestys siinä oli.

Toteuttamassani opinnäytetyössä ensimmäinen tuokio sisälsi myös lapsiin tutustumista. Tätä menetelmä -opasta tehdessäni oletan, että lapset ovat valmiiksi jo tuttuja. Jos kuitenkin haluaa tehdä laulun luomisprosessin alkusyksystä, kun on saattanut tulla uusia lapsia päiväkodin ryhmiin, niin kirjaan vielä, mitä teimme tutustumiseen liittyen. (Voit halutessasi hypätä osioon: ”2. Tuokio: Laulun tarinan kehittäminen”, jos lapset ovat valmiiksi jo tuttuja)

Tutustumis-leikkinä otimme laulun: ”Jos sull’ lysti on” (Leikisti [www-sivut](#)). Lauloimme laulun jokaisen tuokioon osallistuvan lapsen nimellä, tutustuaksemme toisiimme. Muutimme laulun sanat niin, että jokaisen nimi sanottiin laulussa seuraavanlaisesti: ”Jos sull’ lysti on, niin sano nimesi (oma nimi), jos sull’ lysti on, niin sano nimesi (oma nimi), jos sull’ lysti on ja tiedät sen, niin varmaan myöskin sanot sen, jos lysti on niin sano nimesi (oma nimi)”.

Toisena leikkinä otimme ”Ketjuloru” -leikin. Kyseinen leikki kehittää yhteistyökykyä ja sosiaalisuutta. Lisäksi loruttelu liittyy laulun tekemiseen sanojen osalta. Leikin aloittaja alkaa leikin sanomalla olevansa jokin tai joku, joka etsii tärkeää asiaa. Seuraava jatkaa sanasta, johon edellinen jäi. Esimerkiksi "Olen jalkapalloilija ja etsin palloa." Seuraava jatkaa: "Olen pallo ja etsin telinettä." Kolmas jatkaa: "Olen teline ja etsin takkia." Jos joku ei keksi sopivaa sanaa jatkaakseen leikkiä, voidaan yhdessä pohtia sopivaa sanaa. (Leikki pankki [www-sivut](http://www.sivut)) Opinnäytetyöhön osallistuneelle ryhmälle leikki oli haastava, mutta ehkä esikoululaisille se sopii paremmin.

2.2 TOINEN TUOKIO: Tarinan kehittäminen

Tiivistetysti:

- 1. Päätetään yhteisen laulun aihe**
- 2. Kysytään lapsilta aiheeseen liittyviä asioita, ja piirretään ne kuviksi**
- 3. Tehdään tarina kuvien avulla**

Prosessi jatkuu päättämällä, mikä aihe yhteiseen lauluun otetaan. Opinnäytetyössäni valitsin itse laulun aiheen liittyvän lasten omaan päiväkotiin, koska käsittelin työssäni myös yhteisöllisyyttä. Parasta kuitenkin olisi, jos aihe valittaisiin yhdessä lasten kanssa.

Aiheen valinnan jälkeen lapset saavat kertoa aiheeseen liittyviä asioita. Tärkeää on, että kaikkien lasten äänet tulevat kuuluviin. Opinnäytetyössäni lapset saivat kertoa itselleen tärkeitä asioita päiväkotiin liittyen, ja päädyttiin muun muassa leluihin. Lasten puhuessa, piirsin heidän kertomansa asiat kuviksi kartongeille ja leikkasin ne irti toisistaan. Kun kuvia oli tarpeeksi, käänsimme ne väärin päin. Tämän jälkeen lapset saivat omalla vuorollaan kääntää yhden kortin oikeinpäin. Kertasimme uudestaan, mitä kuvia/sanoja olimme saaneet aikaan ja mietimme, mistä meidän tarinamme alkaisi.

Tarinaa voi tehdä hyödyntämällä piirrettyjä kuvia lasten ehdottamista asioista. Päätehtään, mistä kuvasta aloitetaan, ja tehdään sille lause. Sitten siirrytään seuraavaan kuvaan ja jatketaan, kunnes kaikki kuvat on käytetty. Kuvia voidaan järjestellä sen mukaan näkyville, mihin järjestykseen kuvat on päätetty laittaa. Tällöin on jotain

konkreettista ja lapset muistavat helpommin, miten tehty tarina etenee. Lauseiden tekemisessä on hyvä kysyä jokaiselta lapselta mielipidettä tai ehdotuksia omalla vuorollaan. Apukysymyksiä, joita lapsilta voi kysyä, ovat: ”Mitä se tekee?” ja ”Missä se tekee?”

Kun kuvat on saatu järjestykseen, ja niille on tehty lauseet, katsotaan mitä saatiin aikaiseksi. Tarinaa voidaan vielä myöhemmin muokata.

2.3 KOLMAS TUOKIO: Rytmit

Tiivistetysti:

- 1. Tutustutaan erilaisiin rytmeihin**
- 2. Valitaan yhteiselle laululle rytmi**
- 3. Harjoitellaan valittua rytmiä**

Kolmas tuokio aloitetaan kuuntelemalla kahta laulua, joissa on erilainen rytmi. Voi itse etsiä kaksi eri rytmistä laulua, ja kuunnella ne lasten kanssa CD:ltä, tai itse esittää ne. Opinnäytetyössäni esitin laulut itse. Toisen laulun rytmi oli tasajakoinen. Laulun nimi oli ”Bingo” (Heikkilä & Kari 2002, 38), ja sen tahtilaji oli 2/4. Toisen laulun rytmi oli kolmijakoinen. Tämän laulun nimi oli ”Syksy on taas” (Kivelä-Taskinen & Setälä 2006, 90), ja sen tahtilaji oli 3/4. Itse asiassa Kivelä-Taskisen ja Setälän (2006, 55) mukaan suomalainen musiikkitutkija, Ilmari Krohn, onkin määritellyt rytmin olevan joko tasajakoista, jolloin lasketaan kahteen, tai kolmijakoista, jolloin lasketaan kolmeen.

Kun laulut on kuunneltu, voidaan esimerkiksi tehdä käsiäänestys siitä, kumman rytmisen laulun lapset haluavat tehdä. Kun rytmi on valittu, siirrytään harjoittelemaan kyseistä rytmiä.

Rytmiharjoituksen voi suunnitella itse, tai voi ottaa mallia seuraavaksi kertomistani esimerkeistä:

- Opinnäytetyössäni valitsimme tehdä tasajakoisen laulun. Rytmiä harjoittelimme hokemalla sanaparia ”mus-ta kis-sa” piirissä istuen. Kun olimme hokee-neet tätä jonkin aikaa, jaoin lapset kolmeen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä

hoki sanaparia ”mus-ta kis-sa”, toinen ryhmä sanaa ”mus-ta” ja kolmas ryhmä sanaa ”kis-sa.” Harjoittelimme jonkin aikaa jokaisen ryhmän kanssa erikseen, jonka jälkeen yhdistimme ryhmät hokemaan omaa rytmiään yhdessä muiden ryhmien kanssa. Lopuksi käytimme myös rytmisoittimia toistaen oman ryhmän rytmiä.

- Jos valitaan laululle kolmijakoinen rytmi, sitä voidaan harjoitella esimerkiksi hokemalla sanaa: ”tral-lal-la”. Lapset jaetaan kahteen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä sanoo vain: "tra" ja on hiljaa toisen ryhmän sanoessa: "lal-la". Tässäkin on hyvä harjoitella ryhmien kanssa ensin erikseen ja sitten yhdessä.

2.4 NELJÄS TUOKIO: Tyylit

Tiivistetysti:

- 1. Tutustutaan tyyliltään erilaisiin lauluihin**
- 2. Valitaan omalle laululle tyyli**

Neljäs tuokio aloitetaan kuuntelemalla iloista ja surullista laulua, eli duuri- ja molli-laulua. Sitten päätetään, kummanlaisen laulun halutaan tehdä. Lauluja kuunnellessa lapsia voidaan ohjata esimerkiksi liikkumaan surullisessa laulussa kävellen surullisen näköisenä. Iloista laulua kuunnellessa lapset voivat taas juoksennella iloisen näköisinä. Tämän jälkeen keskitytään muihin tyyliin erilaisten laulujen kautta.

Laulun luomisprosessissa voidaan tutustua muihinkin tyyliin, kuten esimerkiksi rock- ja pop -musiikkityyleihin. Kuitenkin keskityimme opinnäytetyössäni polkkaan, marssiin ja humpppaan. Suunnitellessani tuokiota sain selville, että polkan tunnistaa laulun nopeasta temposta ja terävistä iskuista, kun taas marssissa on jämpä tahti, ja humpassa iskut ovat pontevia sekä poljento on vahva. (Tanssi.net www-sivut)

Polkkaa käsitelimme niin, että soitin lapsille polkan tyyllisen laulun ja lapset keskittyivät kuuntelemaan. Samalla lapsia voi ohjata kiinnittämään huomiota polkan teräviin iskuihin ja nopeaan tempoon. Marssia käsitelimme leikkimällä ”Elefanttimarssia.” Ennen leikkiä lapsia voi ohjata kiinnittämään huomiota marssin jämpä tahtiin.

Humppaa käsitelimme leikkimällä ”Muumihumppaa.” Lapsille voi vielä sanoa, että humpan iskut ovat pontevia, ja että humpassa on vahva poljento.

Kun tyyleihin on tutustuttu, voidaan päättää, mikä tyyli valitaan. Valitsemisessa voidaan esimerkiksi äänestää viittaamalla. Kun seitsemännessä tuokiossa harjoitellaan valmiin laulun esittämistä, voidaan kiinnittää huomiota valitun tyylin toteuttamiseen.

2.5 VIIDES TUOKIO: Tarina lauluksi

Tiivistetysti:

- 1. Jaetaan tarina säkeistöihin**
- 2. Käydään läpi riimejä, ja mietitään oman laulun riimejä**
- 3. Keksitään laululle nimi**

Tämä tuokio saattaa olla lapsille haastava, mutta aikuinen auttaa ja antaa ehdotuksia. Jos tarina on jäänyt toiselta tuokiolta hieman keskeneräiseen muotoon, sitä voidaan muokata tässä tuokiossa. Aikuinen voi suunnitella, miten tehty tarina saadaan muutettua lapsiryhmän kanssa niin, että tarina alkaa kuulostamaan lorulta. Opinnäytetyössäni päätin viidettä tuokiota suunnitellessani, että tekisimme neljä säkeistöä. Valmistelin tulevaa tuokiota siihen, että yhdistäisimme neljän ”alaotsikon” alle toisen tuokion aikana tekemiämme lauseita. Aiemmin tekemämme tarina oli nimittäin hajanainen. Olimme tehneet yksittäisiä lauseita toistensa perään, jotka eivät kuulostaneet johdonmukaisilta peräkkäin.

Kun säkeistöjen lauseet on saatu muokattua säkeistöjen sisältöihin sopiviksi, voidaan käydä läpi riimejä. Tässä voi ottaa esimerkkejä tutuista lauluista, jonka jälkeen aletaan miettiä oman laulun sanotuksen riimejä. Jos tämä on lapsille hankalaa, aikuinen voi ehdottaa vaihtoehtoja, joista lapset kertovat oman mielipiteensä. Lopuksi keksitään laululle nimi.

Mikäli tuokion loputtua laulun sanat jäävät edelleen keskeneräisiksi, aikuinen voi muokata sanoja itse, ehdotettuaan tätä lapsille. Muokkauksen jälkeen hän esittää lapsille sanoihin tehdyt muutokset, jotka lapset mahdollisesti hyväksyvät seuraavan

tuokion alussa. Ei kannata kuitenkaan muokata sanoja liikaa, vaan kannattaa huolehtia siitä, että lasten tekemä sanoma jää laulun sanoihin. Tarkoituksenahan on, että laulu kuulostaa lasten tekemältä.

2.6 KUUDES TUOKIO: Melodia ja säestys

Tiivistetysti:

- 1. Sävelletään melodia**
- 2. Tehdään säestys**

Tässä tuokiossa sävelletään melodia laulun sanoille. Mikäli tehtyjä säkeistöjä on monta, ei tarvitse säveltää kuin yhden säkeistön melodia, jota sitten käytetään kaikissa muissakin säkeistöissä.

Opinnäytetyössäni käytin apuna kynttilöitä ja ”leikkiukkoa.” Toin kotoa viisi eripituista kynttilää. Niiden päällä oli tarkoitus liikuttaa pientä ”leikkiukkoa.” Viisi kynttilää kuvastivat viittä säveltä. Ne olivat D, E, Fis, G ja A. Päätin ottaa nämä sävelet, koska ne kuuluvat D -duuriin ja olimme päättäneet tehdä iloisen laulun, eli duurilaulun. Samalla sävelet olivat hyvällä äänen korkeudella lapsia ajatellen, ja viiden sävelen käyttäminen on yksinkertaisempaa lasten kanssa. Kynttilät asetettiin vierekkäin lineaarisesti niin, että ne nousivat sävelaskel kerrallaan. Lapset saivat ehdottaa, mihin kynttilään ”leikkiukko” aina milloinkin hyppäsi, ja lauloin samalla säveliä sen mukaan, mihin ”leikkiukko” meni.

Melodian tekemisessä voi käyttää edellä mainitsemaani tapaa, mutta voi myös käyttää esimerkiksi pianoa. Tällöin aikuisen ei tarvitse osata laulaa oikeita säveliä. Pianosta voidaan rajata tietty alue. Voi esimerkiksi käyttää viittä valkoista kosketinta alkaen koskettimiston keskellä olevasta C:stä. Tällöin laulusta tulee C -duuriin tehty laulu, joka on iloinen laulu. Lapset voivat kerääntyä pianon ympärille ja ehdottaa, mitä kosketinta painetaan. Tai sitten aikuinen voi soittaa ehdotuksia, joista lapset kertovat mielipiteensä.

Lopuksi jos on vielä aikaa, voidaan tehdä säestys. Aikuinen voi antaa ehdotuksia säestyssoinnuista esimerkiksi pianolla tai kitaralla, ja lapset saavat kertoa, mikä ehdotuksista on paras. Opinnäytetyössäni meille ei jäänyt aikaa säestyksen tekemiseen tässä tuokiassa. Teimme säestyssoinnut seitsemännen tuokion aikana samalla, kun harjoittelimme laulua.

2.7 SEITSEMÄS TUOKIO: Laulun harjoittaminen

Tiivistetysti:

- 1. Harjoitellaan valmista laulua ensin osissa ja sitten kokonaisuudessaan**
- 2. Yhdistetään lauluun säestäjä**
- 3. Tehdään kenraaliharjoitus**

Valmista laulua kannattaa harjoitella hyödyntäen kuvia. Harjoitellaan aina yhtä säkeistöä jonkin aikaa, jonka jälkeen voidaan siirtyä seuraavaan säkeistöön. Voidaan tehdä niin, että lapset toistavat perässä aikuisen laulaman lauseen. Kun kaikki säkeistöt osataan, lauletaan laulu kokonaan. Tässä kohtaa kannattaa myös muistaa harjoitella, minkä tyyllisesti laulu esitetään.

Kun laulu osataan kokonaan, voidaan lisätä säestäjä mukaan ja tehdä kenraaliharjoitus. Kenraaliharjoituksessa mietitään valmiiksi, missä paikassa ja järjestyksessä lapset seisovat esityksen ajan. Lapsia kannustetaan, rohkaistaan ja valmistetaan tulevaa esitystä varten. Jos laulun luomisprosessiin osallistuneet lapset ovat kovin pieniä, voidaan esimerkiksi pyytää rohkeita esikoululaisia pienten tueksi. Näin teimme opinnäytetyössäni.

2.8 KAHDEKSAS TUOKIO: Laulun esittäminen

Tiivistetysti:

- 1. Esiintymiseen valmistautuminen**
- 2. Laulun esittäminen**
- 3. Yhteinen lopetus prosessin päättymisen ansiosta**

Ennen varsinaista esitystä kannattaa vielä muutamaan otteeseen käydä laulu läpi esiintyjien kanssa. Tällöin lapsia voi muistuttaa sovitusta esiintymistavasta sekä hyvästä äänenkäytöstä ollen samalla rohkaiseva ja innostava. Lasten kanssa voi myös keskustella, miltä heistä tuntuu ennen esitystä. Muutenkin lapsille kannattaa puhua rohkaisevia asioita, kehua heitä kovasta työstä sekä kannustaa tulevaan esitykseen.

Aikuinen on lasten tukena esityksessä. Laulun luomisprosessi voidaan vielä viedä päätökseen yhdessä prosessiin osallistuneiden lasten kanssa kokoontumalla yhteen. Tällöin käytäisiin läpi yhdessä lasten kanssa koko prosessia, ja arvioitaisiin sen toteutumista. Esiintymisen jälkeen lapsille voi jakaa juhlalliset kunniakirjat kovasta työstä. Kunniakirjojen jakamisen myötä lapset ymmärtävät paremmin, että laulun luomisprosessi loppuu. On hyvä myös kehua lapsia esiintymisen jälkeenkin.

3 MUITA TAPOJA LAULUN TEKEMISEEN LAPSIRYHMÄSSÄ

Laulua voi tehdä lapsiryhmän kanssa myös muilla eri tavoilla. Projektin voi toteuttaa suuremmassakin mittakaavassa, mikä pitäisi sisällään enemmän toimintakertoja. Tällöin laulun luomisen osa-alueisiin pystytään perehtymään tarkemmin. Lisäksi laulun luomisessa ei ole pakko toteuttaa aivan samaa järjestystä kuin tässä menetelmä -oppaassa, vaan laulun luomisen eri osa-alueisiin voi keskittyä myös muussa haluamassaan järjestyksessä.

Laulun sanojen tekemisessä, lapset voivat itsekin piirtää ideoita laulun sanoista sen sijaan, että aikuinen piirtää. Kannattaa kuitenkin huomioida, että lapsesta riippuu, kuinka kauan piirtämiseen menee aikaa. Lorupussikaan ei ole huono vaihtoehto. Siihen voi laittaa lasten piirtämät ideat, ja lapset voivat tulla omalla vuorolla nostamaan piirustuksia. Samalla voidaan pohtia lasten kanssa, minkälaisen lauseen piirustuksen kuvasta voisi tehdä. Tässä kohtaa voi miettiä jo riimejä ja säkeistöjäkin.

Toinen keino tehdä lasten kanssa lauluun tarina, on että lapset kertovat vuorollaan yhden lauseen. Seuraava lapsi aina jatkaa uutta lausetta edellisen lapsen kertomaan lauseeseen. Tällöin tarinasta saattaa tulla johdonmukaisempi, koska peräkkäin olevien lauseiden sanomat liittyvät toisiinsa. Tässä on kuitenkin haasteena se, uskaltavatko kaikki lapset ehdottaa jotakin.

Myös laulujen rytmeihin voi perehtyä lasten kanssa syvemmin, ja esimerkiksi musiikkityylejä on monia, mistä valita ryhmälle sopiva tyyli. Voi myös miettiä, minkä tyylinen musiikki on ollut lapsiryhmässä kiinnostuksen kohteena ja hyödyntää sitä. Säestystä voi kehitellä lasten kanssa esimerkiksi rytmisoittimillakin. Esiintymisessä osa lapsista voi toimia tällöin säestäjinä soittaen rytmisoittimia. On kasvattajasta kiinni, kuinka ja miten tehdä laulua lasten kanssa.

LÄHTEET

Heikkilä, O. & Kari, V. 2002. Suuri lastenlaulu kirja. Helsinki: F-Kustannus Oy.

Kivelä-Taskinen, E & Setälä, H. 2006. Rytmikylpy. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lampo, M. & Malte-Colliard, K. 2013. Voimaa taiteesta -opas. Tampere: Tammerprint. http://www.voimaataiteesta.fi/uploads/pdf/Voimaa_taideesta.pdf

Leikkipankki www-sivut. <http://leikkipankki.leikkipäivä.fi/Leikit/Tiedot/35>

Leikisti www-sivut. <http://www.leikisti.fi/laulaa-luritellen>

Tanssi.net www-sivut. <http://tanssi.net/fi/lajit/polkka.html>,
<http://tanssi.net/fi/rytmi/tanssilajit.html>

OSALLISTUMISLUPA OPINNÄYTETYÖHÖN

Hei huoltajat! Olen Sanni Nokelainen ja opiskelen Sosionomiksi (AMK) Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Olen tekemässä opinnäytetyötä Tamburiinien ryhmässä. Teen opinnäytetyöni toiminnallisena työnä, ja tarkoituksena on tehdä laulu 7 lapsen kanssa ryhmässä. Suunnitelmana on järjestää 8 toimintakertaa lauluntekemisprosessia varten syksyllä 2017. Tarkoitus on, että näinä 8 kertana lapsiryhmässä on samat lapset joka kerta. Toimintakertojen pohjalta teen päiväkodille menetelmä -vihon lasten kanssa laulujen tekemistä varten. Lisäksi raportoin toimintakerrat, niiden kulun ja tavoitteiden toteutumisen, opinnäytetyöraporttiini. Opinnäytetyöraportissani en käytä lapsesi nimeä.

Olen opiskellut musiikkia useita vuosia Porin Palmgren -konservatoriossa soittaen pianoa ja käyden laulutunneilla. Olen myös laulanut kuoroissa.

Kysyn teiltä lupaa, saako lapsenne osallistua yhtenä jäsenenä laulun tekemiseen lapsiryhmässä?

KYLLÄ _____

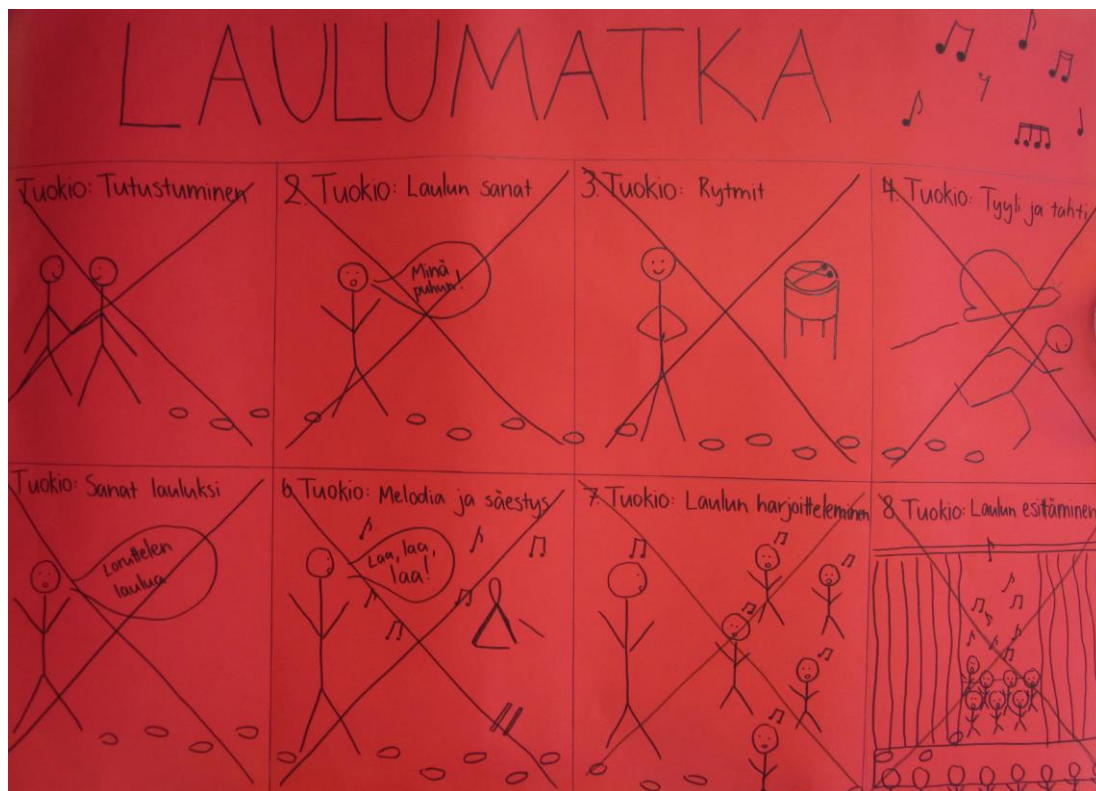
EI _____

Huoltajan allekirjoitus:

Terveisin Sanni Nokelainen

Porissa 22.5.2017

LAULUMATKA -PIIRUSTUS

Lauluntekijän kunniakirja

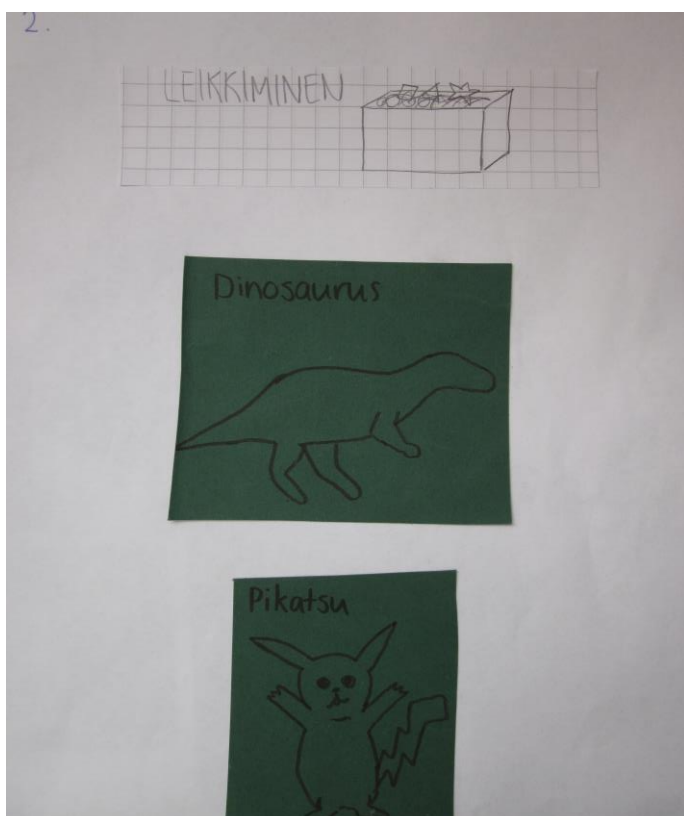
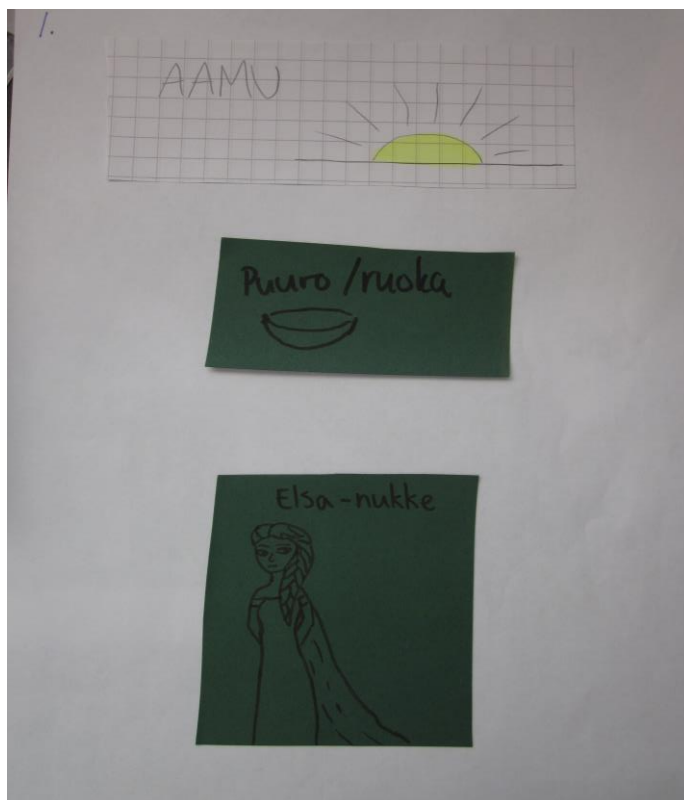
_____ on osallistunut laulumatkalle, jonka aikana tehtiin laulu, nimeltä: "Rytmin päiväkotipäivä". Hän on ansainnut itselleen lauluntekijän kunniakirjan matkalle osallistumisesta ja hyvästä työstä!

Rytmin päiväkotipäivä

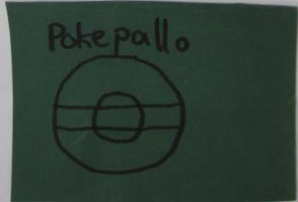
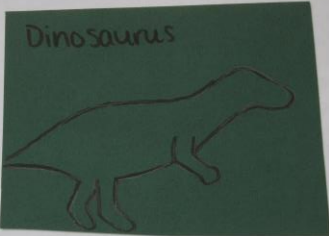
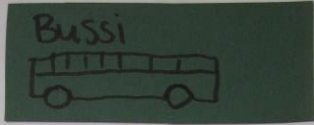
- 1. Aamulla päivä ruokasalista alkaa,
aamulla puuro hyvälle maittaa,
mut Elsa päin Annaa jäätä taikaa.*
- 2. Lapset aloittavat leikkimisen,
ja dinosaurus huoneessa räyhäisemisen,
ja Pikatsu raketiryhmän vastustamisen.*
- 3. Bussilla mennään retkelle,
siell' dinosaurus kaupungissa askartelee,
ja pokepallo pokemoneja nappailee.*
- 4. Minionsit pihan viidakossa kävelee,
vaan kun askartelut valmistuu ja päivä hälvenee,
niin kaverukset lelut, ruuat ostamaan menee.*

APUKUVAT LAULUA TEHTÄESSÄ, HARJOITELLESSA JA ESITETTÄESSÄ

3.

4.

